

IFRS for SMEs

Notat fra arbeidsgruppen

Innhold

1	Oversikt og bakgrunn	2
1.1	Overordnede veivalg	2
1.2	Bakgrunn – sammenheng med notatets del I.....	3
1.2.1	IFRS for SMEs - et ”stand alone” dokument	3
1.2.2	”Undue cost or effort”	3
1.3	Regnskapsprodusenter – målgruppe for standarden.....	4
1.3.1	Hvor mange foretak inngår i gruppen øvrige foretak og hva slags type foretak er det? .	4
1.3.2	Involvering i utenlandske foretak og handel med utlandet.....	8
1.3.3	Oppsummering – målgruppe for IFRS for SMEs.....	12
1.4	Sentrale brukergrupper og enkelte aspekter av virkninger på brukernytte.....	12
1.4.1	Sentrale brukergrupper i IFRS for SMEs kontra full IFRS og god regnskapsskikk.....	13
1.4.2	Brukernytte – kort om operasjonalisering av begrepet og vurdering av effekter av ”stand alone” og ”undue cost or effort”	13
1.4.3	Kravet til verifiserbarhet i IFRS for SMEs.....	15
1.4.3	Oppsummerende betraktninger	15
1.5	Internasjonal utbredelse.....	16
2	Regnskapsregulering og antall regnskapsspråk.....	18
2.1	Regnskapsregulering	18
2.2	Regnskapsspråk, -rammeverk og -dialekter, sammendrag	19
2.3	Betydningen av antall regnskapsspråk	19
2.4	Regnskapsspråk/-dialekter.....	19
3	Ja til IFRS for SMEs-alternativet	21
3.1	Beskrivelse av alternativet.....	21
3.2	Konsekvenser for ulike interessegrupper	21
3.3	Implementering i konsernregnskapet – enkelte unntak i selskapsregnskapet	25
4	Nei til IFRS for SMEs – alternativ; fortsatt GRS	26
4.1	Beskrivelse av alternativet.....	26
4.2	Konsekvenser for ulike interessegrupper	26
5	Vent og se - alternativet.....	28
5.1	Beskrivelse av alternativet.....	28
5.2	Konsekvenser for ulike interessegrupper	29
6	Gjennomføring	30
7	Vurdering og konklusjon/notat:.....	31

1 Oversikt og bakgrunn

1.1 Overordnede veivalg

Arbeidsgruppen drøfter tre alternativer i notatets del II:

1. **Ja** til implementering av IFRS for SMEs i Norge.
 - Implementering av IFRS for SMEs forutsetter at dette kan gjennomføres innenfor direktivkravene. Arbeidsgruppen har lagt inn dette som en forutsetning og ikke gjennomført undersøkelser eller vurderinger på dette området.
 - Arbeidsgruppen antar at det ved et ja til standarden i Norge vil være mest hensiktsmessig at implementeringen skjer så raskt som mulig, slik at ikke utfordringer knyttet til overgangsperioden blir mer omfattende enn det som er nødvendig. Implementering av standarden forutsetter lovendring, en slik prosess er tidkrevende og bør under dette alternativet startes opp så snart som mulig.
 - Grad av implementering:
 - I utgangspunktet drøftes konsekvensene ut fra en fullstendig gjennomføring, uten unntak, for konsern- og selskapsregnskapene. Arbeidsgruppen vurderer en innføring bare i konsernregnskapene som lite hensiktsmessig. Dersom konsern- og selskapsregnskapene bygger på forskjellig regel- og rammeverk vil mange av fordelene med en innføring av SME standarden falle bort.
 - Mulighetene for og konsekvensene av enkelte unntak i selskapsregnskapet er også omhandlet.
 - En implementering med flere unntak eller alle unntak som kan tenkes ønskelige er ikke drøftet. En slik implementering ville innebære at foretakene ikke kan oppgi at regnskapene er avgitt i samsvar med IFRS for SMEs. Selv om unntak kan være ønskelige vil konsekvensene i form av manglende sammenlignbarhet og stort nasjonalt vedlikeholdsbehov etter arbeidsgruppens oppfatning medføre at mye av hensikten med en implementering av IFRS for SMEs i så fall faller bort.
2. **Nei** til IFRS for SMEs i Norge.
 - En avvisning av denne standarden innebærer at norsk god regnskapsskikk (GRS) videreføres.
3. **Vent og se**, her drøfter arbeidsgruppen det alternativ som vil være aktuelt dersom tiden ikke vurderes som moden for å ta standpunkt til ja eller nei til IFRS for SMEs. I utgangspunktet vil dette være en videreføring av eksisterende strategi for NRS, men med behov for enkelte justeringer som følge av at IFRS for SMEs nå foreligger som standard.

Andre tenkelige alternativer inkluderer en innføring av IFRS for SMEs i tillegg til eksisterende GRS. Flere parallelle regelverk innebærer betydelige praktiske og ressursmessige utfordringer og arbeidsgruppen har derfor ikke gått nærmere inn på dette alternativet. SME standarden kunne videre tenkes innført gjennom vurdering av nødvendige endringer av regnskapsloven for å åpne for løsningene i SME standarden, hvor slike endringer kan skje suksessivt og i takt med fremtidige endringer i standarden. Arbeidsgruppen vurderer en slik tilpasning av regnskapsloven som krevende, noe oppfølgingen av evalueringsutvalgets forslag til moderniseringslinje illustrerer. Av tidsmessige årsaker er dette alternativet ikke vurdert nærmere.

Arbeidsgruppen mener at en implementering av IFRS for SMEs standarden for små foretak vil være altfor krevende for denne gruppen av foretak, jf avsnitt 1.3. IFRS for SMEs er vurdert for gruppen øvrige foretak, i tillegg er det i kapittel 2 gjort en vurdering av hvilke konsekvenser en innføring av IFRS for SMEs for øvrige foretak vil ha for forenklingsreglene for små foretak. I en utredning av endringer i regnskapsloven ville en vurdering av ytterligere forenklinger kunne være en naturlig del, herunder vidtgående forenklinger for mikroforetak. Arbeidsgruppen har ikke sett nærmere på eventuelle ytterligere forenklinger og heller ikke hvilke konsekvenser dette i så fall kunne få for vurderingen av SME standarden.

1.2 Bakgrunn – sammenheng med notatets del I

Arbeidsgruppens notat del I omhandler hovedsakelig regnskapsfaglige forskjeller mellom norsk god regnskapskikk (GRS) og IFRS for SMEs. Sammenfattet konklusjon fra del I er at arbeidsgruppen, til tross for enkelte forskjeller av betydning, ikke kan utpeke et av regelsettene som overlegent bedre ut fra en faglig vurdering. Andre dimensjoner knyttet til en hensiktsmessighetsvurdering vil derfor bli avgjørende.

I notatets del I har arbeidsgruppen lagt til grunn at eksisterende bestemmelser om utbytte mv i selskapslovgivningen videreføres uendret. Gjennomstrømning av utbytte og konsernbidrag er et problemområde og i notat del I fra arbeidsgruppen ble det foreslått ett unntak i selskapsregnskapene dersom IFRS for SMEs implementeres. Utbyttegrunnlag mv bør ikke være styrende for regnskapsstandarder. Det vil derfor primært være ønskelig at selskapslovgivningens utbyttebestemmelser endres, slik at tidspunkt for regnskapsmessig tidfesting av utbytte og konsernbidrag ikke påvirker mulighetene for gjennomstrømning av utbytte.

To sentrale spørsmål fremsto som uavklarte i avslutningen av del I; hvorvidt IFRS for SMEs er et stand alone dokument fullt ut og hva som ligger i begrepet ”undue cost or effort”. De etterfølgende avklaringene har betydelig innflytelse på de videre vurderingene.

1.2.1 IFRS for SMEs - et ”stand alone” dokument

IFRS for SMEs er et stand alone dokument, dette er tilsiktet og bevisst valgt. Det kan innebære at likelydende tekst som i full IFRS, men uten utdypende veiledning mv i SME standarden, kan fortolkes forskjellig under hhv SME standarden og full IFRS.

Arbeidsgruppen har tatt opp spørsmålet om hvorvidt IFRS for SMEs reelt sett er et ”stand alone”-dokument i et telefonmøte med Paul Pacter i IASB. Pacter bekrefter at det ikke er krav om, ei heller oppfordring om, å gå til full IFRS for veiledning, og at SME-standardens utvilsomt skal anses for å være et ”stand alone”-dokument. For regnskapsprodusentene medfører dette at man ikke må ha kunnskaper om, eller forholde seg til, det omfattende materialet i full IFRS ved tolkning av bestemmelsene. Pacter viste til at det er mulig å se hen til andre kilder så lenge tolkningen ligger innenfor det som er tillatte løsninger etter IFRS for SMEs, hvilket f.eks betyr at man ikke kan ende opp med en utsatt skatt-løsning som innebærer måling til nåverdi ettersom IFRS for SMEs krever måling til nominell verdi. Han viste til at tolkningen må utledes av hva som er nyttig informasjon, under hensyn til kravene om relevant og pålitelig informasjon. Med det som utgangspunkt mente Pacter at det på overordnet nivå vil bli temmelig sammenlignbart likevel.

1.2.2 ”Undue cost or effort”

Undue cost or effort er brukt bevisst i SME standarden, mens det under full IFRS benyttes impracticable. Det skal være eller (or), ikke og (and), for å understreke at kostnadene for regnskapsprodusentene er et element i seg selv. Undue cost or effort er ikke ment som noen høy terskel for å benytte unntakene som er ”kvalifisert” med undue cost or effort.

I IFRS for SMEs er det åpnet for at regnskapsprodusentene kan måle eiendelene til kost i stedet for virkelig verdi under henvisning til at det blir for dyrt eller for ressurskrevende å beregne virkelig verdi. Dette gjelder for investeringseiendom og biologiske eiendeler. Arbeidsgruppen har fått avklart at formålet med bestemmelsen er at regnskapsprodusentene skal kunne gjøre en vurdering av ressursbruk og kostnader, stiller hovedløsningen (virkelig verdi) seg for ressurskrevende eller medfører for store kostnader etter regnskapsprodusentens formening så kan den alternative løsningen (kost) benyttes. Ved utarbeidelsen av IFRS for SMEs ble begrepet ”impracticable” vurdert anvendt, blant annet fordi dette anvendes i full IFRS. ”Impracticable” ivaretar imidlertid ikke kostnadsaspektet for regnskapsprodusentene, og man valgte derfor å bruke ”undue cost or effort” i stedet for ”impracticable”. Vi fikk videre avklart at bruk av ”undue cost or effort” kan begrunnes ene og alene med at kostnadene med å fremskaffe informasjonen blir for høy. Pacter understreket at det er

tilstrekkelig at ett av kriteriene ”cost” eller ”effort” er oppfylt. Bruk av cost or effort-unntaket fører til redusert innslag av eiendeler målt til virkelig verdi og følgelig økt grad av pålitelighet og redusert relevans for de aktuelle regnskapsstørrelsene.

1.3 Regnskapsprodusenter – målgruppe for standarden

Standarden kan i utgangspunktet benyttes av alle foretak unntatt konsernregnskapet til børsnoterte foretak samt foretak i finanssektoren. IASB har således ikke satt noen grense for størrelsen på foretakene og det er derfor opp til nasjonale myndigheter om de vil sette en slik begrensning. Reglene er videre utviklet med tanke på konsernregnskapet, og standarden oppstiller ingen plikt til å avlegge selskapsregnskap i tråd med standarden. Dersom nasjonale myndigheter bestemmer at standarden skal følges i selskapsregnskapet, angir imidlertid standarden enkelte særlige regler som skal følges.

Arbeidsgruppen vurderer at det er vesentlig mer byrdefullt for regnskapsprodusentene å produsere regnskap etter IFRS for SMEs enn etter god regnskapsskikk for små foretak. Arbeidsgruppen har derfor ikke utredet eventuelle konsekvenser av å innføre standarden også for små foretak. Små foretak utgjør en stor gruppe (ca 95 % av alle foretak i Norge) og totale kostnader ved et slikt pålegg vil etter arbeidsgruppens syn ikke kunne forsvares ut fra hvilke fordeler som kan oppnås. Det som imidlertid er vurdert er om regnskapsstandarden for små foretak kan beholdes slik den er, eller om den bør bygge på IFRS for SMEs dersom denne innføres i Norge. Dette er nærmere omtalt i kapittel 2.

Standpunktet kunne blitt et annet dersom det ble fastsatt enkle regnskapsregler for mikroforetak. Avhengig av hvor størrelseskriteriene for mikroforetak ble satt, kunne gjenværende foretak i gruppen ”små foretak” blitt såpass redusert at bruk av IFRS for SMEs også burde utredes for denne gruppen. Arbeidsgruppen har ikke gått nærmere inn på denne vurderingen.

Dersom IFRS for SMEs skal innføres i Norge er arbeidsgruppens oppfatning at den skal gjelde for gruppen ”øvrige foretak”. Den vil også være aktuell for ”store foretak” som ikke er børsnoterte eller i finanssektoren.

1.3.1 Hvor mange foretak inngår i gruppen øvrige foretak og hva slags type foretak er det?

I 2008 var det ca 235 000 regnskapspliktige foretak i Norge. I innsendte regnskap var følgende regnskapsspråk valgt:

Selskapsregnskap:

Valgt regnskapsspråk	Antall	I prosent
Forenklingsregler for små foretak	223479	95,17 %
GRS	10765	4,58 %
IFRS eller forenklet IFRS	557	0,24 %
Andre/ikke oppgitt	8	0,00 %
Sum selskapsregnskaper	234809	100,00 %

Konsernregnskap:

Valgt regnskapsspråk	Antall	I prosent
Forenklingsregler for små foretak	847	22,40 %
GRS	2661	70,38 %
IFRS eller forenklet IFRS	163	4,31 %
Andre/ikke oppgitt	110	2,91 %
Sum konsernregnskaper	3781	100,00 %

Totalt antall innsendte selskapsregnskap med salgsinntekter under 60 mill: 227 749
Totalt antall innsendte selskapsregnskap med balansesum under 30 mill: 211 686
Totalt antall innsendte selskapsregnskap med salgsinntekter under 60 mill og balansesum under 30 mill: 210 109

Det er grunn til å anta at de fleste foretakene med mindre enn 60 mill i salgsinntekter har færre enn 50 årsverk, slik at dette kriteriet ofte vil være oppfylt. I så fall vil antall foretak som oppfyller kriteriene for små foretak ligge i underkant av 227 000.

Ut fra dette antar vi at det er opp mot 3000 foretak som frivillig velger å avlegge regnskap etter hovedreglene. Frivillig valg av hovedreglene kan for eksempel skyldes at foretaket inngår i et større konsern som rapporterer etter hovedreglene.

Datterselskap

Ifølge notene i innsendte årsregnskap har de regnskapspliktige til sammen oppgitt at de har eierinvesteringer i 108 380 andre selskaper. Av disse er 8 107 registrert med en kode som indikerer utenlandsk eierskap, men tallet er høyere siden noen selskaper er oppgitt med en selskapsform som indikerer at det er utenlandsk (f. eks. Ltd, AB) uten at landkode er angitt. Videre er det en del selskaper som etter sitt navn er norske, men hvor selskapets organisasjonsnummer mangler. Det gjør at tallene nedenfor er noe usikre. Av de 108 380 selskapene er eierandel oppgitt til under 50 % for 26 534 selskaper..

Teller man kun med datterselskap som er eid med over 50 % av norsk morselskap og som er identifisert med landkode eller gyldig foretaksnummer, er antall datterselskap 69 542. Av disse har 62 063 selskaper sendt inn årsregnskap til Brønnøysund. Av de 69 542 datterselskapene er 6 576 selskaper utenlandske uten regnskapsplikt til Norge.

I innsendte regnskap var følgende regnskapsspråk valgt:

Selskapsregnskap

Valgt regnskapsspråk	Antall	I prosent
Forenklingsregler for små foretak	55708	89,76 %
GRS	6031	9,72 %
IFRS eller forenklet IFS	320	0,52 %
Andre/ikke oppgitt	3	0,00 %
Sum	62062	100,00 %

En del av disse datterselskapene har også sendt inn konsernregnskap:

Konsernregnskap

Valgt regnskapsspråk	Antall	I prosent
Forenklingsregler for små foretak	350	23,09 %
GRS	1069	70,51 %
IFRS eller forenklet IFS	69	4,55 %
Andre/ikke oppgitt	28	1,85 %
Sum	1516	100,00 %

Totalt antall innsendte datterselskapsregnskap med salgsinntekter under 60 mill: 57 467 (92,6 % av norske datterselskaper som har sendt inn selskapsregnskap)

Totalt antall innsendte datterselskapsregnskap med balansesum under 30 mill: 50 205 (80,9 % av norske datterselskaper som har sendt inn selskapsregnskap)

Totalt antall innsendte datterselskapsregnskap med salgsinntekter under 60 mill og balansesum under 30 mill: 49 252 (79 % av norske datterselskaper som har sendt inn selskapsregnskap)

Også her er det grunn til å anta at de fleste foretakene med mindre enn 60 mill i salgsinntekter har færre enn 50 årsverk, slik at dette kriteriet ofte er oppfylt. I så fall vil antall datterselskap som oppfyller kriteriene for små foretak ligge i underkant av 57 000 (eller 91,8 % av antall datterselskaper som har sendt inn selskapsregnskapet).

Ut fra dette antar vi at ca 1000 små datterselskaper frivillig velger å avlegge regnskap etter hovedreglene.

Antall foretak i målgruppe for IFRS for SMEs – oppsummering

I 2008 var det ca 235 000 regnskapspliktige i Norge. Av disse tilfredsstilte trolig opp mot 227 000 foretak regnskapslovens kriterier for små foretak. Det knytter seg imidlertid noe usikkerhet til dette tallet. Dette skyldes bl.a. at morselskap som selv oppfyller kriteriene for små, likevel ikke regnes som små dersom vilkårene ikke er oppfylt for hele konsernet. Dersom vi legger til grunn at 226 000 foretak tilfredsstiller kriteriene for små, innebærer dette at det er 8 000 – 9 000 selskaper i gruppen ”øvrige foretak”. Målgruppen for standarden vil være foretak i gruppen øvrige, men også små foretak som blir pålagt dette av et morselskap fordi de inngår i et større konsern. Vi antar at det er 2 000 – 3 000 foretak som frivillig følger hovedreglene selv om de tilfredsstiller kriteriene for små. Av disse igjen er trolig ca 1 000 selskaper datterselskaper som inngår i et større konsern.

Dersom IFRS for SMEs innføres i Norge vil den berøre ca 9 000 – 10 000 foretak.

Bransjer hvor en evt. innføring av IFRS for SMEs får særlige konsekvenser

Det er enkelte bransjer hvor en eventuell innføring av IFRS for SMEs får større konsekvenser enn i andre. Dette gjelder særlig for bransjer som involverer eiendom, biologiske eiendeler (eks fiskeoppdrett, oppdrett av fjærfe og svin, skogbruk), samt for entreprenører innen byggebransjen. Årsaken til dette er at IFRS for SMEs krever at investeringseiendom og biologiske eiendeler skal vurderes til virkelig verdi og at entreprenører innen byggebransjen i stor grad må gå over fra løpende avregnings metode til fullført kontrakt. Også nettselskaper (for overføring av elektrisitet) vil bli sterkt berørt pga av IFRS for SMEs krever en annen behandling av mer-/mindre-inntekter enn god regnskapsskikk.

Vi har sett nærmere på hvor mange foretak det er innenfor de aktuelle bransjene¹.

Bransjer	Antall selskaper	%
Overføring av elektrisitet	9	0,00 %
Sauehold, svinehold, fjærfehold, hesteoppdrett	113	0,05 %
Skogbruk	269	0,11 %
Fiskeoppdrett	691	0,29 %
Entreprenør innen byggebransjen	5 425	2,31 %
Investeringseiendom	50 869	21,66 %
Andre bransjer	177 433	75,56 %
Sum årsregnskaper levert til Brønnøysund	234 809	100,00 %

Mange av disse foretakene tilfredsstiller kriteriene for små foretak og for disse vil innføring av standarden i utgangspunktet ikke få konsekvenser.

¹ Bransje er i denne sammenheng et unøyaktig begrep. Her er flere bransjekoder slått sammen til en fellesbetegnelse for å gi en mer oversiktlig fremstilling.

For entreprenører i byggebransjen kan imidlertid en innføring av IFRS for SMEs også få konsekvenser for de foretakene som er små. Vi har i avsnitt 2.3 konkludert med at det ikke vil være hensiktsmessig å beholde dagens GRS for små foretak dersom IFRS for SMEs innføres for de øvrige. GRS for små må omarbeides slik at det bygger på samme rammeverk, men hvor det gjøres unntak slik at reguleringen i størst mulig grad blir lik eksisterende regulering. Unntak må begrunnes i forenkling og det kan vanskelig forsvares å gi de små foretakene unntak som innebærer en mer arbeidskrevende regnskapsføring enn de øvrige foretakene. Løpende avregnings metode har vært ansett som mer arbeidskrevende enn fullført kontrakt og GRS for små foretak har gitt små foretak mulighet for å velge fullført kontrakt. Inntrykket er likevel at de små foretakene i stor utstrekning har valgt løpende avregning noe som tyder på at de har ansett nytten til å overstige kostnaden. Dersom IFRS for SMEs innføres i Norge ser ikke arbeidsgruppen det som mulig å gi de små foretakene anledning til å velge løpende avregning i større grad enn det som følger av IFRS for SMEs. En innføring vil derfor få konsekvenser for alle entreprenører innen byggebransjen uavhengig av størrelse.

Vi har valgt å se nærmere på salgsinntekter og balansesum for bransjekoder innenfor fisk og investeringseiendom. For entreprenører i byggebransjen har vi ikke sett nærmere på hvor stor andel som tilfredsstiller kriteriene for små foretak, som omtalt i forrige avsnitt er fullført kontrakt et tillatt forenklingalternativ for små foretak og det er neppe hensiktsmessig eller realistisk at løpende avregning skulle tillates som et alternativ bare for små foretak.

Tall i radene for eiendeler og salg er i hele tusen.

Industrinavn	Antall		1 %	5 %	25 %	median	75 %	95 %	99 %
Produksjon av matfisk og skalldyr	526	Eiendeler	0	13	278	6 100	39 687	336 558	1 613 384
		salg	0	0	0	117	16 564	131 932	710 627
Produksjon av yngel og settefisk	165	Eiendeler	0	43	1 205	8 747	24 771	173 232	599 013
		salg	0	0	0	1 751	12 363	45 658	474 962
Utvikling og salg av egen fast eiendom	6113	Eiendeler	1	91	1 081	4 295	13 923	101 515	415 691
		salg	0	0	0	0	296	16 756	77 427
Kjøp og salg av egen fast eiendom	8898	Eiendeler	0	98	1 032	3 867	11 758	74 288	348 479
		salg	0	0	0	0	0	3 413	17 992
Utleie av egen fast eiendom	35858	Eiendeler	2	113	1 582	4 887	15 029	99 054	409 822
		salg	0	0	0	0	0	2 653	15 150

Kommentarer til tabellen

Fiskeoppdrett:

Produksjon av matfisk og skalldyr:

75 % (395 av 526) av selskapene har salgsinntekter under 16,5 mill. Svært mange av disse foretakene vil tilfredsstille kravene til små foretak da enten ansattkriteriet eller balansekravet vil være tilfredsstilt i tillegg.

Produksjon av yngel og settefisk:

75 % (124 av 165) av selskapene har salgsinntekter under 12,3 mill og balansesum under 24,8 mill. Alle disse vil tilfredsstille kravene til små foretak. 95 % av selskapene har salgsinntekter under 45,6 mill. De fleste av disse sysselsetter trolig færre enn 50 ansatte, slik at det kan antas at opp mot 95 % av selskapene tilfredsstiller kriteriene for små foretak.

Investerings eiendom

Eiendomsselskapene har trolig klassifisert inntektene som driftsinntekter og ikke salgsinntekter. Salgsinntekter kan derfor ikke brukes for finne ut om selskapene tilfredsstiller kriteriene for små foretak. Det er videre grunn til å tro at de aller fleste av eiendomsselskapene sysselsetter færre enn 50 årsverk, slik at dette kriteriet som oftest er oppfylt.

Utvikling og salg av egen fast eiendom

75 % (4 585 av 6 113) av selskapene har under 13,9 mill i balansesum. Alle disse vil trolig oppfylle kriteriene for små foretak.

Kjøp og salg av egen fast eiendom

75 % (6 674 av 8 898) av selskapene har under 11,8 mill i balansesum. Alle disse vil trolig oppfylle kriteriene for små foretak.

Utleie av egen fast eiendom

75 % (26 894 av 35 858) av selskapene har under 15,0 mill i balansesum. Alle disse vil trolig oppfylle kriteriene for små foretak.

Oppsummering – bransjer

De fleste av foretakene i de mest berørte bransjene vil tilfredsstille kriteriene for små foretak. Mange av selskapene er også svært små. Ut fra tabellen kan det konkluderes med at minst 75 % av foretakene er små, men tallet er trolig mye høyere. 25 % av selskapene i de mest berørte bransjene utgjør 14 000 selskaper. Vi har før anslått antall ”øvrige selskaper” til mellom 8 000 – 9 000. Det er derfor ikke usannsynlig at opp mot 90 % av foretakene i disse bransjene er små. I så fall vil det være om lag 5000 foretak innenfor de mest berørte bransjene som vil være i målgruppen for standarden. For entreprenører innen byggebransjen vil imidlertid en innføring av IFRS for SMEs også få konsekvenser for de små foretakene, slik at tallet på berørte foretak i de aktuelle bransjene vil være større – opp mot 5000 foretak til.

1.3.2 Involvering i utenlandske foretak og handel med utlandet

Internasjonal utbredelse av IFRS for SMEs vil ha betydning for om standarden skal implementeres i Norge. Vi har sett nærmere på i hvilken grad norske foretak er involvert i utenlandske foretak, herunder i hvilke land norske foretak har datterselskaper og i hvilke land eiere av norske foretak befinner seg. Vi har også sett på handel med utlandet, både import og eksport.

Utenlandske datterselskap

Norske regnskapspliktige foretak har til sammen 6 576 utenlandske datterselskaper. Disse befinner seg i hovedsak i følgende land:

Land	Antall 6576	I % av antall utenlandske døtre	Akkumulert:
Sweden	1569	23,86 %	23,86 %
Denmark	583	8,87 %	32,73 %
United Kingdom	493	7,50 %	40,22 %
United States	404	6,14 %	46,37 %
Germany	324	4,93 %	51,29 %
Singapore	197	3,00 %	54,29 %
Finland	196	2,98 %	57,27 %
Poland	193	2,93 %	60,20 %
Spain	170	2,59 %	62,79 %
Netherlands	164	2,49 %	65,28 %
France	128	1,95 %	67,23 %

Latvia	115	1,75 %	68,98 %
Lithuania	98	1,49 %	70,47 %
Canada	79	1,20 %	71,67 %
Estonia	78	1,19 %	72,86 %
Brazil	74	1,13 %	73,98 %
Russian Federation	72	1,09 %	75,08 %
China	71	1,08 %	76,16 %
Italy	59	0,90 %	77,05 %
Australia	55	0,84 %	77,89 %
Belgium	54	0,82 %	78,71 %
Cyprus	52	0,79 %	79,50 %
Switzerland	47	0,71 %	80,22 %
Hong Kong	45	0,68 %	80,90 %
India	40	0,61 %	81,51 %
Romania	39	0,59 %	82,10 %
Malaysia	34	0,52 %	82,62 %
Ukjent	636	9,67 %	92,29 %

De resterende 7,71 % av selskapene er fordelt på 59 forskjellige land og gjengis av plasshensyn ikke her. I og med at det nesten er 10 % av datterselskapene hvor det er ukjent hvilket land de befinner seg, er tabellen unøyaktig.

Sverige utpeker seg som det landet hvor norske foretak har desidert flest datterselskap. Tar man med Danmark, Storbritannia, USA og Tyskland er over 50 % av de utenlandske datterselskapene dekket.

Norske foretak med utenlandske eiere

En del norske foretak har utenlandske eiere. Nedenfor følger en tabell over hvilke land de utenlandske eierne hører hjemme. Kun foretak som er eid med mer enn 50 % av utenlandske eiere er tatt med. Alle disse vil ikke være datterselskaper, da en del av selskapene kan ha flere utenlandske eiere.

Antall selskaper eid med mer enn 50 % av utenlandske eiere	4130	I % av antall utenlandske	Akkumulert
Sweden	1393	33,73 %	33,73 %
Denmark	530	12,83 %	46,56 %
Netherlands	195	4,72 %	51,28 %
Finland	130	3,15 %	54,43 %
United Kingdom	117	2,83 %	57,26 %
Germany	108	2,62 %	59,88 %
United States	85	2,06 %	61,94 %
Switzerland	60	1,45 %	63,39 %
France	52	1,26 %	64,65 %
Luxembourg	30	0,73 %	65,38 %
Iceland	25	0,61 %	65,98 %
Belgium	21	0,51 %	66,49 %
Bermuda	20	0,48 %	66,97 %
Cyprus	20	0,48 %	67,46 %
Italy	13	0,31 %	67,77 %
Poland	13	0,31 %	68,09 %

Austria	11	0,27 %	68,35 %
Canada	11	0,27 %	68,62 %
Spain	10	0,24 %	68,86 %
Ireland	8	0,19 %	69,06 %
Japan	7	0,17 %	69,23 %
Identifiserte land med 5 eller færre	63	1,53 %	70,75 %
Ikke identifisert	1208	29,25 %	100,00 %

Kommentarer til tabellen:

Tallmaterialet er av lav kvalitet da det er nesten 30 % som ikke er identifisert. For 17,5 % er opprinnelseslandet ukjent. For 11,5 % er det i datagrunnlaget oppgitt en kode som trolig representerer et land, men hvor det mangler forklaring av hvilket land koden representerer.

Linjen: Identifiserte land med 5 eller færre: her er 29 land slått sammen. Tallmaterialet er tilgjengelig, men ikke gjengitt i tabellen. Det er 5 eller færre eieren som hører hjemme i hvert av disse landene.

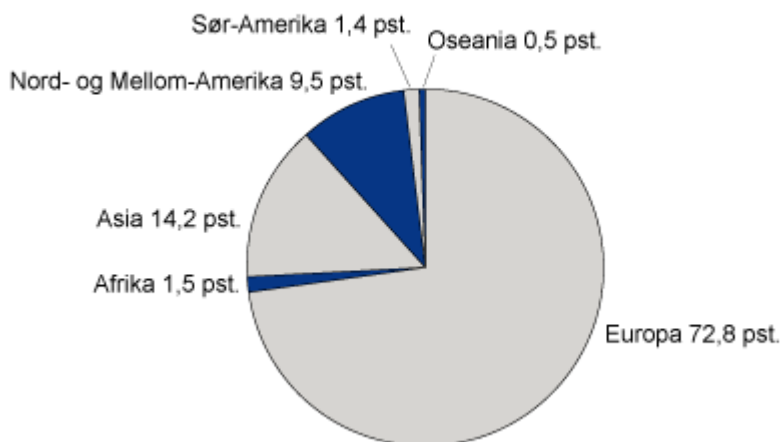
Av norske foretak eid av utenlandske eiere, utgjør eiere hjemmehørende i Sverige den største gruppen på hele 33,7 %. Eiere fra Danmark utgjør også en stor gruppe med 12,8 %. Tar man i tillegg med Nederland, Finland, Storbritannia, Tyskland og USA er over 60 % av utenlandske eiere dekket. Ut fra skattemessige hensyn kan flernasjonale selskaper legge eierskapet til norske selskaper i selskaper som er hjemmehørende i andre land enn hvor konsernspissen er registrert. Tabellen over viser landtilhørighet for selskapet oppgitt som direkte eier. Det kan f. eks. føre til at Nederland blir "overrepresentert" fordi Nederland har et skatteregime som kan gjøre at det er gunstig å la eierskapet til andre utenlandske selskaper gå gjennom et nederlandsk selskap .

Handel med utlandet

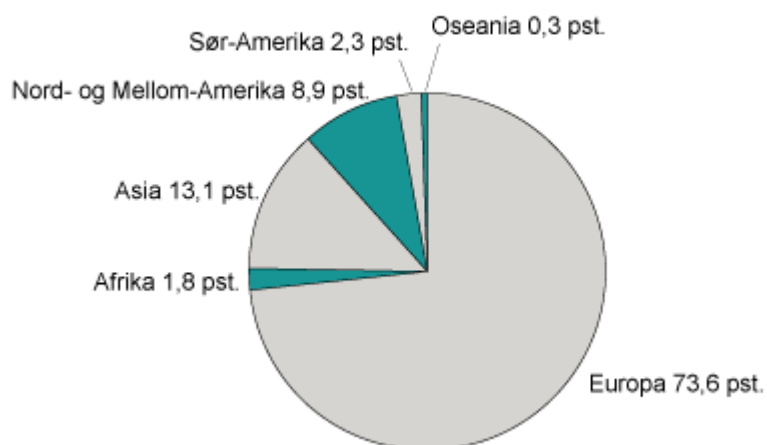
Det er Europa som er viktigste handelsparter både når det gjelder eksport og import. Over 70 % av import og eksport går til/fra europeiske land. Deretter kommer Asia med 14 % og Nord- og Mellom-Amerika med 9 %.

I den grad handel med andre land skal tillegges vekt ved vurderingen av om IFRS for SMEs skal implementeres i Norge vil det først og fremst ha betydning hvorvidt andre europeiske land implementere IFRS for SMEs. Implementering av standarden i afrikanske land, i Sør-Amerika og i Oseania har mindre betydning for norske foretak.

Eksportverdi, etter verdensdel. Varer utenom råolje, naturgass, naturlige gasskondensater, skip og oljeplattformer. 2008. Prosent

Importverdi, etter verdensdel. Varer utenom skip og oljeplattformer. 2008. Prosent

Import og eksport etter handelsområder, verdensdeler og land. Tradisjonelle varer. Mill. kr.

	Import opprinnelsesland		Eksport bestemmelsesland	
	2008	2009	2008	2009
I ALT Total	483 979	424 185	358 288	304 958
Norden	121 051	102 294	76 123	56 177
Europa	355 913	305 994	260 881	204 381
Belgia	9 886	8 346	10 606	7 639
Danmark	33 932	28 811	21 865	16 305
Finland	14 745	12 526	8 348	6 084
Frankrike	18 076	15 190	15 286	13 531
Italia	16 480	13 371	7 478	5 858
Nederland	19 985	16 655	33 169	23 287
Polen	12 204	11 556	8 076	7 047
Russland	11 082	7 006	5 901	5 666
Spania	10 120	9 575	9 518	8 032
Storbritannia	29 458	25 717	29 477	22 528
Sverige	70 784	59 180	41 666	30 818
Tyskland	64 984	54 963	33 908	27 320
Afrika	9 095	7 218	5 425	5 739
Asia	63 321	63 052	50 976	58 898
Japan	10 638	10 657	7 719	7 645
Kina	31 106	32 019	10 602	15 044
Sør Korea	2 736	3 771	9 062	13 807
Nord-Amerika	42 838	37 745	34 197	30 245
Canada	13 887	9 494	1 950	2 439

U S A	26 834	26 425	30 406	25 512
Sør-Amerika	11 210	9 396	5 134	4 213
Oceania	1 602	781	1 673	1 482

Kommentarer til tabellen:

I uthevet skrift er gjengitt eksport og import til/fra de ulike verdensdeler. Videre er de enkeltlandene hvor vi har eksport og/eller import på mer enn 10 mrd gjengitt. I Europa er Sverige vår viktigste handelspartner. I 2009 utgjorde importen fra Sverige 14 % av all import og eksporten 11 % av all eksport. Tyskland er vår andre viktigste handelspartner, hvor importen i 2009 utgjorde 13 % av all import og eksporten 9 %. Norske foretak har også betydelig handel med Danmark, Storbritannia, Nederland og Frankrike.

I andre verdensdeler er det Kina og USA som er de enkeltlandene som norske foretak har størst handel med.

1.3.3 Oppsummering – målgruppe for IFRS for SMEs

Dersom IFRS for SMEs skal innføres i Norge vil den være aktuell for foretak i gruppen ”øvrige foretak”. Det vil si foretak som ikke tilfredsstillers definisjonen av små foretak, samt foretak som ikke er børsnoterte. Reguleringsmessig er det ikke noe i veien for at børsnoterte foretak anvender standarden i sitt selskapsregnskap, da IASB kun setter ”forbud” mot bruk av standarden i konsernregnskapet til børsnoterte foretak. Slik regnskapsreguleringen er lagt opp i Norge vil det være naturlig at SME standarden også blir gjeldende for selskapsregnskapet til børsnoterte foretak dersom standarden innføres i Norge. Om standarden i så fall skal være eneste tillatte alternativ eller om forenklet IFRS fortsatt skal opprettholdes er nærmere omtalt i avsnitt 2.3.

Det vil være mellom 9 000 og 10 000 foretak i målgruppen for standarden.

I pkt 29 i strateginotatet til NRS er det inntatt at vurderingen av om IFRS for SMEs skal innføres i Norge skal ta hensyn til utbredelsen i andre land. Det vil etter arbeidsgruppens oppfatning være mest relevant å vurdere utbredelse i de landene norske foretak har mest handel med, og hvor eiere og datterselskaper i hovedsak er hjemmehørende.

Sverige utpeker seg som det viktigste landet, både når det gjelder eksport, import, datterselskaper og utenlandske eiere. Andre sentrale land på alle disse områdene er Danmark, Tyskland, Nederland, Storbritannia og USA. Når det gjelder import er også Kina et sentralt land. Det er imidlertid ikke sentralt i forhold til datterselskaper, utenlandske eiere og eksport.

I den grad implementering i andre land skal tillegges vekt ved vurderingen av om standarden skal innføres i Norge, vil det etter arbeidsgruppens oppfatning være mest avgjørende hva som gjøres i Sverige, Danmark, Tyskland, Nederland, Storbritannia og USA. Situasjonen i disse landene er nærmere omtalt i kapittel 1.5

1.4 Sentrale brukergrupper og enkelte aspekter av virkninger på brukernytte

Formålet med kapittel 1.4 er 1) å gi en presentasjon av hvilke brukergrupper som anses som de mest sentrale brukerne i IFRS for SMEs kontra full IFRS og god regnskapsskikk, 2) vurdere potensielle virkninger på kvalitetskravene forståelighet, sammenlignbarhet, pålitelighet og relevans av at IFRS for SMEs skal anses som et stand-alone-dokument og at IFRS for SMEs på enkelte områder inneholder et ”undue cost or effort”-unntak, og 3) vurdere virkningen av at kravet til verifiserbarhet ikke synes å være inkludert i rammeverket til IFRS for SMEs. Arbeidsgruppen har ikke vurdert andre aspekter ved brukernytte av henholdsvis IFRS for SMEs eller GRS. En slik mer fullstendig gjennomgang og

vurdering av brukernytte av de to alternativene vil være omfattende og kan vanskelig gjennomføres innenfor de tids- og ressursmessige rammene for arbeidsgruppen.

1.4.1 Sentrale brukergrupper i IFRS for SMEs kontra full IFRS og god regnskapsskikk

Både IFRS for SMEs og full IFRS bygger på et normativt konseptuelt rammeverk hvor målsetningen er å gi brukerne beslutningsnyttig informasjon til bruk for beslutningsformål. For å kunne vurdere brukernytten må man derfor vite hvem brukerne er, og IASB har både ved full IFRS og IFRS for SMEs angitt hvilke brukergrupper som anses som de sentrale brukerne. Oversikten over sentrale brukergrupper, samt omtalen i BC44-47 viser at IASB har erkjent at brukerne av regnskapene til ikke-børsnoterte foretak til dels har andre informasjonsbehov enn brukerne av regnskapene til børsnoterte foretak. Ved utarbeidelse av regnskap vil det ikke være mulig å dekke alle brukeres informasjonsbehov, men det vil alltid være noen behov som er felles for alle regnskapsbrukerne. Den løsningen man har valgt under full IFRS er å fokusere på brukere hvis behov anses for å være felles for de fleste brukergruppene. I rammeverket til full IFRS er investorene definert som den primære brukergruppen. Begrunnelsen for dette er at investorene bidrar med risikokapital og at man derfor forutsetter at investorenes informasjonsbehov også vil dekke de fleste andre brukeres behov.

Det fremgår av IFRS for SMEs at standarden gjelder for ikke-børsnoterte foretak som avlegger og offentliggjør regnskap til bruk for eksterne brukere. Ikke-børsnoterte foretak anses for å ha følgende sentrale eksterne brukere: banker, leverandører, kreditt-ratingbyråer, kunder, samt eiere som ikke selv sitter i ledelsen. Eiere som selv sitter i ledelsen vil kunne få tilgang til den informasjonen de har behov for, og er således ikke definert som sentral bruker av regnskapet.

God regnskapsskikk bygger på et deskriptivt, erfaringsbasert rammeverk, og har, til forskjell fra normative rammeverk, ingen eksplisitt uttalt målsetning om å gi brukerne beslutningsnyttig informasjon. Vi finner derfor ingen klar angivelse av hvilke brukergrupper som anses som de mest sentrale. Det har over tid vært en viss dreining fra fokus på kreditorenes behov til at regnskapet skulle dekke informasjonsbehovet til den generelle bruker, dvs. de brukere som ikke har mulighet til å innhente spesiell informasjon. Det vises til Anbefaling til god regnskapsskikk nr 0 (NSRF) fra 1986, og til NOU 1995:30 pkt 2.1.2. I NSRF 0 ble aksjonærer, ansatte, kreditorer i videste forstand, undervisnings- og forskningsinstitusjoner, lokalsamfunnet og andre samfunnsinteresser inkludert i begrepet "generelle brukere".

1.4.2 Brukernytte – kort om operasjonalisering av begrepet og vurdering av effekter av "stand alone" og "undue cost or effort"

For at regnskapsinformasjonen skal være beslutningsnyttig for brukeren må den, i tillegg til å være ny informasjon, både være tilgjengelig og inneha visse kvaliteter. Brukernytte er i rammeverket til IFRS for SMEs søkt operasjonalisert gjennom kvalitetskravene forståelighet, relevans, pålitelighet og sammenlignbarhet. Kvalitetskravene gjelder videre innenfor to begrensninger; kost-nytte (informasjonen kan være beslutningsnyttig, men for kostnadskrevende å fremskaffe) og vesentlighet.

Vi har i rapportens del I, kapittel 2.2 omtalt kvalitetskravet sammenlignbarhet, og fokuserte da spesielt på sammenlignbarhet mellom foretak (ensartethet). Omtalen ble delt i tre deler; sammenlignbarhet mot full IFRS, sammenlignbarhet mot andre IFRS for SMEs-regimer (andre land), og sammenlignbarhet mellom norske foretak som anvender IFRS for SMEs. I den grad foretakene opererer over landegrensene, enten gjennom import og/eller eksport, eller gjennom eierskap i selskaper, vil sammenlignbarhet over landegrensene kunne være av interesse for brukerne. For brukere som forholder seg både til regnskaper avlagt etter full IFRS og IFRS for SMEs vil sammenlignbarhet mot full IFRS være av interesse. Det antas imidlertid at for majoriteten av de ikke-børsnoterte foretakene vil sammenlignbarhet mellom norske foretak være det mest sentrale.

1.4.2.1 Stand alone – antatte virkninger på sammenlignbarheten

Fra IASBs side er det presisert at IFRS for SMEs er et stand-alone-dokument og at det hverken er krav om eller oppfordring til å gå til full IFRS for tolkning. For nærmere omtale av IFRS for SMEs som stand-alone-dokument vises det til kapittel 1.2.1. IFRS for SMEs inneholder svært lite veiledning.

IASB planlegger imidlertid å gi ut implementeringsveiledning i form av QA-er gjennom en egen SME Implementation Group. Denne formen for veiledning kan utvilsomt bidra til å øke sammenlignbarheten både mellom norske foretak og over landegrensene. Det er imidlertid ikke lagt opp til at disse QA-er skal være obligatoriske å følge (non-mandatory). Ettersom IASB ikke planlegger å gi annen veiledning enn non-mandatory QA-er, innebærer det at den enkelte regnskapsprodusent må gå til andre kilder for veiledning.

Sammenlignbarhet mellom norske foretak

Når det gjelder graden av sammenlignbarhet mellom norske foretak som anvender IFRS for SMEs vil det avgjørende være om tolkningen av reglene er konsistent. Publisering av QA-er vil være et viktig bidrag til lik tolkning av bestemmelser.

I Norge er det i dag bare børsnoterte foretak som er pålagt å anvende full IFRS og da ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Det er intet krav om å gå til full IFRS for tolkning av bestemmelser som er identisk med bestemmelser i full IFRS. Arbeidsgruppens antar at regnskapsprodusenter som har kunnskaper om og anvender full IFRS i de fleste tilfeller vil legge til grunn samme tolkning under IFRS for SMEs som i henhold til full IFRS. Arbeidsgruppen er noe delt i synet på om regnskapspliktige som ikke har kunnskaper om og anvender full IFRS forventes å gå til full IFRS for tolkning eller ikke. Velger regnskapsprodusentene som ikke har kunnskaper om full IFRS andre kilder for tolkning, vil dette kunne medføre ulik tolkning av identiske bestemmelser ved at enkelte regnskapsprodusenter går til full IFRS for veiledning, mens andre viderefører eksisterende praksis og løsninger (i samsvar med GRS). Ulik tolkning av bestemmelsene i IFRS for SMEs svekker sammenlignbarheten. Det bemerkes dog at det også under GRS har vært uensartet tolkning av enkelte bestemmelser, og dermed noe redusert sammenlignbarhet foretakene imellom.

Sammenlignbarhet over landegrensene

Publisering av QA-er fra IASBs side vil være et viktig bidrag til lik tolkning av bestemmelsene over landegrensene, og dermed til økt sammenlignbarhet. Arbeidsgruppen mener imidlertid at det er mye som taler for at tolkningen av en bestemmelse for et norsk foretak vil kunne bli påvirket av hvordan norske foretak tradisjonelt har tolket tilsvarende bestemmelser. Den løsningen det norske foretaket kommer til kan derfor komme til å avvike noe fra den løsningen et foretak hjemmehørende for eksempel i Tyskland eller Italia vil komme til.

Sammenlignbarhet mot full IFRS

Det at IFRS for SMEs bygger på samme rammeverk som full IFRS vil etter arbeidsgruppens syn kunne være et positivt bidrag til brukernes nytte av regnskapene, ikke minst i de tilfeller der brukerne både forholder seg til regnskap avlagt under full IFRS og etter IFRS for SMEs.

En sentral konsekvens av at IFRS for SMEs reelt sett skal være et stand-alone-dokument er imidlertid at identiske bestemmelser i full IFRS og IFRS for SMEs kan bli tolket forskjellig. Det er mye som taler for at brukerne vil finne det utfordrende å skulle forholde seg til at de ulike regnskapsprodusentene tolker identiske bestemmelser ulikt. Det faktum at man kan ende opp med ulike tolkninger av en identisk bestemmelse under henholdsvis IFRS for SMEs og full IFRS, svekker etter arbeidsgruppens syn sammenlignbarheten mot full IFRS. Arbeidsgruppen har også fått avklart at det ikke er noen automatikk i at endringer i full IFRS vil bli implementert i IFRS for SMEs. Begrunnelsen er at selv om IFRS for SMEs bygger på samme rammeverk som full IFRS, herunder samme eiendels-/gjeldsdefinisjoner mv., er det tilpasset en annen brukergruppe og kost-nyttvurderingene vil dermed kunne være annerledes. Det er videre slik at manglende samordning av endringer i de to regnskapsspråkene over tid vil kunne svekke sammenlignbarheten mot full IFRS.

1.4.2.2 Undue cost or effort – antatte virkninger på pålitelighet, relevans og sammenlignbarhet

I noen tilfeller åpner IFRS for SMEs for at man kan måle eiendeler til kost i stedet for til virkelig verdi dersom det er for kostnadskrevene eller krever for mye innsats (undue cost or effort) å måle virkelig verdi pålitelig (investeringseiendom) eller fastsette virkelig verdi (biologiske eiendeler). Det er redegjort nærmere for innholdet i ”undue cost or effort”-unntaket i kapittel 1.2.2. Bruk av ”undue cost

or effort"-unntaket vil kunne føre til redusert innslag av eiendeler målt til virkelig verdi og følgelig økt grad av pålitelighet og redusert relevans for de aktuelle regnskapsstørrelsene.

"Undue cost or effort"-unntaket medfører at en regnskapsprodusent eksempelvis måler en investeringseiendom til kost mens en annen måler en investeringseiendom til virkelig verdi. Under god regnskapsskikk er det på flere områder mulig å velge mellom ulike regnskapsprinsipper. Arbeidsgruppen er av den formening at mulighetene for å måle eiendeler til kost som følge av en "undue cost or effort"-vurdering påvirker sammenlignbarheten på samme måte som valg av regnskapsprinsipp.

1.4.3 Kravet til verifiserbarhet i IFRS for SMEs

Beskrivelsen av rammeverket i IFRS for SMEs er ikke like omfattende som i full IFRS.

Arbeidsgruppen mener videre å ha identifisert en forskjell i kvalitetskravet pålitelighet i IFRS for SMEs og i full IFRS. Det at informasjonen er pålitelig forstås normalt slik at informasjonen må være gyldig (valid) og verifiserbar. I rammeverket til full IFRS (CF.31) er verifiserbarhet inkludert i begrepet "depended upon by users", jf BC2.16 i diskusjonsnotatet *Conceptual Framework for Financial Reporting - Objectives and Qualitative Characteristics* fra 2006. I diskusjonsnotatet ble det angitt at "[t]he boards also concluded that verifiability is an important aspect of Reliability". Seksjon 2 i IFRS for SMEs inneholder ingen direkte eller indirekte henvisning til verifiserbarhet i beskrivelsen av pålitelighet, ei heller er "depended upon by users" inkludert i IFRS for SMEs.2.7. Etter arbeidsgruppens syn er det derfor mye som tyder på at det ikke er krav til verifiserbarhet i IFRS for SMEs. En slik løsning vil i så fall være i tråd med forslaget til endringer i kapittel 2 i det konseptuelle rammeverket, jf høringsutkastet *ED An Improved Conceptual Framework for Financial Reporting* fra 2008, hvor kravet til verifiserbarhet foreslås fjernet.

I BC2.27 i ED angir IASB og FASB at "[i]n the discussion paper, the boards' preliminary views were that information needs to be verifiable to assure users that it is free from material error and bias and can thus be depended on to represent what it purports to represent. Therefore, verifiability was a component of faithful representation". I BC2.28 angis det imidlertid at "[t]he boards observed that many pieces of information included in financial reports are not verifiable and therefore concluded that verifiability cannot be a required component of faithful representation. However, the boards agreed that information that is verifiable is generally more decision-useful than information that cannot be independently verified; they therefore concluded that verifiability is an enhancing qualitative characteristic."

Både i full IFRS og god regnskapsskikk er det i dag krav om at informasjonen skal være verifiserbar. I god regnskapsskikk fremkommer dette ved at norsk regnskapslovgivning er transaksjonsbasert og at man har lagt stor vekt på historisk kost². En fjerning av kravet til verifiserbarhet vil derfor etter arbeidsgruppens syn være en vesentlig endring.

Arbeidsgruppen er enig i IASBs uttalelse om at et krav til verifiserbarhet normalt bidrar til å øke brukernytten. Fjerning av kravet til verifiserbarhet vil følgelig kunne ha motsatt virkning.

1.4.4 Oppsummerende betraktninger

I kapittel 1.4.2 har vi gitt en oversikt over forventede effekter på brukernytten av at IFRS for SMEs er et stand-alone-dokument, og at standarden inneholder et "undue cost or effort"-unntak. Det er etter arbeidsgruppens oppfatning både negative og positive virkninger på kvalitetskravene for begge disse forholdene. At IFRS for SMEs er et stand-alone-dokument vil i all hovedsak få innvirkning på sammenlignbarheten, og da spesielt sammenlignbarheten mot full IFRS. Bruk av "undue cost or effort"-unntaket vil etter arbeidsgruppens syn kunne øke graden av pålitelighet og redusere relevansen noe, gjennom måling til kost og ikke til virkelig verdi. Vi er videre av den oppfatning at sammenlignbarheten vil bli påvirket som følge av "undue cost or effort"-unntaket, men at dette neppe

² NOU 1995:30, pkt 2.1.2, side 25: "Når historisk kost modellen fortsatt står så sterkt i praksis, skyldes det at de transaksjonsbaserte målingene oppfattes som mer pålitelige enn estimerte verdier."

gir lavere grad av sammenlignbarhet enn det en valgagang mellom ulike regnskapsprinsipper under god regnskapsskikk gir. Arbeidsgruppen er av den oppfatning at for brukere av regnskapene til norske ikke-børsnoterte foretak, vil sammenlignbarhet mot andre foretak være viktigere enn sammenlignbarhet over landegrensene og sammenlignbarhet mot full IFRS. Arbeidsgruppen har totalt sett ikke funnet noe som tyder på at sammenlignbarheten mot andre foretak vil bli vesentlig påvirket av en overgang fra GRS til IFRS for SMEs.

En fjerning av kravet til verifiserbarhet vil etter arbeidsgruppens syn kunne bidra til redusert brukernytte.

Arbeidsgruppen har ikke foretatt noen vurdering av hvordan brukernytten *som sådan* påvirkes ved en overgang til IFRS for SMEs, og har derfor ikke kunnet konkludere med at IFRS for SMEs gir mer eller mindre beslutningsnyttig informasjon til brukerne enn det GRS gir.

Et moment som ikke har vært kommentert tidligere i kapitlet er at vi vil kunne få mer volatile regnskaper under IFRS for SMEs enn det vi har under GRS. Dette skyldes blant annet økt innslag av virkelig verdi og føring av verdiendringer over resultat, fjerning av korridoralternativet for pensjonsforpliktelser, samt mindre bruk av løpende avregning for anleggskontrakter. Mer volatile regnskaper antas å kunne påvirke nytten av regnskapene for enkelte grupper av brukere til en viss grad, og da spesielt ved at sammenlignbarheten over tid og mellom foretak reduseres. Denne effekten vil til dels oppveies av økt grad av relevans i regnskapsstørrelsene gjennom økt innslag av virkelig verdi.

1.5 Internasjonal utbredelse

Arbeidsgruppen mener at informasjon om i hvilken grad IFRS for SMEs blir tatt i bruk i andre land kan være av betydning for spørsmålet om det er hensiktsmessig å godkjenne IFRS for SMEs for bruk for norske ikke-børsnoterte foretak. Det har så langt vist seg vanskelig å fremskaffe pålitelig informasjon om hvilke land som har tatt IFRS for SMEs i bruk og hvem som planlegger å godkjenne den for bruk. IASB planlegger å gi ut en fullstendig oversikt over land som har implementert IFRS for SMEs, men denne oversikten foreligger ikke i skrivende stund. I dette kapitlet gir vi derfor en oversikt over den informasjon vi har fremskaffet om status i de landene det anses mest sentralt å sammenligne oss med, jfr. kapittel 1.3.

Sverige

Bokföringsnämnden arbeider for tiden med utvikling av regelverk for store foretak (K3). Svenskene har vurdert bruk av IFRS for SMEs, og har valgt å ta utgangspunkt i denne standarden ved utvikling av forslaget til nye regler. Den svenske regnskapsloven endres ikke, og vi har fått oppgitt at det heller ikke anses nødvendig ettersom regelverket er balanseorientert. Det er imidlertid lagt opp til en rekke unntak og forenklinger fra IFRS for SMEs, og art og omfang på avvikene fra IFRS for SMEs gjør at det svenske forslaget i praksis ikke er sammenlignbart med IFRS for SMEs.

K3 skal opp til behandling i Bokföringsnämnden i uke 23, og det skal etter planen tas stilling til om forslaget skal sendes ut på høring i løpet av september/oktober 2010. Så fremt forslaget ikke møter for stor motbør hos høringsinstansene, er det ikke urimelig å anta at K3 kan godkjennes for bruk allerede fra 2011 eller 2012.

Danmark

Arbeidsgruppen har fått opplyst at den danske Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har meddelt at de venter på konklusjonen fra EFRAGs gjennomgang av EU-direktivene, og dermed også hvorvidt standarden kan anvendes i EU, før de fortsetter arbeidet med planene om implementering av IFRS for SMEs. Standarden skal etter planen godkjennes for bruk som et alternativ til Dansk Årsregnskabslov, og det vil følgelig ikke være plikt til å anvende den.

Tyskland

For Tysklands vedkommende foreligger det ingen planer om å godkjenne IFRS for SMEs for bruk. Opplysningene er innhentet gjennom Ernst & Youngs internasjonale nettverk.

Nederland

Arbeidsgruppen har fått opplyst at de nederlandske retningslinjene (RJ) sannsynligvis vil bli endret i nær fremtid, slik at det ikke lenger foreligger avvik mellom Dutch GAAP og IFRS for SMEs, men at det så langt ikke er gitt noen offisiell uttalelse om dette. De fire store revisjonsselskapene har gjennomgått regelverket og konkludert med at det ikke foreligger vesentlige konflikter mellom Dutch GAAP og IFRS for SMEs. Dette innebærer at det i de fleste tilfeller vil være mulig å utarbeide regnskap som er i overensstemmelse med kravene i både Dutch GAAP og IFRS for SMEs. Opplysningene er innhentet gjennom Ernst & Youngs internasjonale nettverk.

Storbritannia

Accounting Standards Board (ASB) ga den 11. august 2009 ut et konsultasjonsdokument med forslag til endringer i UK GAAP. Forslaget gjelder både for Storbritannia og Irland, og inneholder blant annet en kategorisering av foretakene:

Foretakstype	Regelverk	Tillatt
1. noterte foretak (publicly accountable entities)	Krav om full IFRS	
2. foretak som hverken inngår i kategori 1 eller 3/ikke børsnoterte foretak	IFRS for SMEs	Full IFRS
3. små foretak	Financial Reporting Standard for Smaller Entities (FRSSE)	Full IFRS eller IFRS for SMEs

Gruppen små foretak (kategori 3) omfatter foretak som oppfyller to av tre følgende kriterier³: omsetning (turnover) £6 500 000, balansesum £3 260 000, og gjennomsnittlig antall ansatte 50.

Forslaget har vært ute på høring, med høringsfrist 1. februar 2010, og ASB mottok vel 150 hørings svar. Planen er at ASB sammen med UK Department for Business, Innovation and Skills (BIS) skal gi ut et høringsutkast – *Financial Reporting Exposure Draft* – i løpet av 2010. ASB har ikke gitt informasjon om forventet ikrafttredelsestidspunkt, men Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) har publisert et notat der de angir at en overgang til de nye reglene i 2012 eller like etter det, bør være mulig.

USA

Ikke børsnoterte aksjeselskaper (private companies) i USA kan i dag velge å avlegge regnskapet etter IFRS, IFRS for SMEs eller US GAAP⁴. American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), Financial Accounting Foundation (FAF; the parent organization of the FASB), og National Association of State Boards of Accountancy har nedsatt et "blue-ribbon panel" hvis mandat er å se nærmere på hvordan regnskapsstandardene kan tilfredsstille brukernes behov på en best mulig måte⁵. Panelet hadde sitt første møte 12. april 2010, og forventes å konkludere og avgi rapport i løpet av ca. ett år. Formålet med gjennomgangen er å vurdere hvem som er de faktiske brukerne og hvordan regnskapene anvendes når brukerne fatter sine beslutninger, hva slags informasjon som anses for å være vesentlig og beslutningsnyttig informasjon for de ulike gruppene av brukere, om dagens regnskapsstandarder tilfredsstiller disse behovene, om fordelene med regnskaper utarbeidet i henhold til regnskapsstandarder er større enn kostnadene med å utarbeide regnskapene, hvordan standardsettingen i USA er sammenlignet med andre land, og dersom dagens regler ikke tilfredsstiller

³ Kilde: Accounting Standards Board August 2009 Consultation Paper: Policy Proposal: The future of UK GAAP, side 16.

⁴ Kilde: AICPA/FAF/NASBA "Blue-Ribbon" Panel on Standard Setting for Private Companies, Panel Meeting minutes April 12, 2010

(<http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1176156882774&pid=1176156684820>)

⁵ Kilde: www.fasb.org

brukernes behov (sett i et kost-nytte-perspektiv), hva slags alternativer har man for ikke-børsnoterte foretak.

2 Regnskapsregulering og antall regnskapsspråk

En innføring av IFRS for SMEs i Norge vil få betydning for regnskapsreguleringen på flere forskjellige områder. I dette kapitlet drøfter arbeidsgruppen først kort hvilken regnskapsregulering som kan tenkes innenfor et "IFRS for SMEs regime" (avsnitt 2.1) og tar deretter for seg betydningen for antall regnskapsspråk.

2.1 Regnskapsregulering

Regnskapsloven stiller for IFRS rapporterende foretak krav til noter og årsberetning, i tillegg til det som følger av regnskapsstandardene. Arbeidsgruppen forutsetter at det kan være ønskelig å stille tilsvarende krav til foretak som rapporterer etter IFRS for SMEs og at dette kan gjøres på samme måte som for IFRS rapporterende foretak, gjennom bestemmelser i regnskapsloven. En innføring av IFRS for SMEs vil ellers etter arbeidsgruppens oppfatning innebære en innskrenking i mulighetene for nasjonal regulering av god regnskapsskikk.

IASB oppnevner en egen gruppe for implementering av SMEstandarden, SME Implementation Group (SMEIG). Gruppens hovedoppgaver blir å vurdere implementeringsspørsmål som stilles av brukerne av IFRS for SMEs standarden, avgjøre om spørsmålene er slik at det bør publiseres veiledning, komme frem til en omforent oppfatning av hvilken veiledning som i så fall gis samt utforme veiledningen som "Q & As" (publiserte spørsmål og svar). Veiledningen i form av Q & As skal gjøres offentlig tilgjengelig innenfor et riktig tidsperspektiv for brukerne og det legges opp til at IASB godkjenner veiledningen før publisering. Veiledningen (Q & As) skal ikke være obligatorisk, men er ment som veiledning. SMEIG gruppen skal videre vurdere om det er behov for endringer eller tillegg til SME standarden og i så fall foreslå dette for IASB. Dette kan gjelde implementeringsspørsmål som ikke kan avklares gjennom veiledning i Q & As eller gjelde nye og/eller endrede IFRS standarder.

I IFRS for SMEs updates, 2010-3 (av 28.5.2010) refererer IASB kommentarer fra Paul Pacter (IASB's Director of Standards for SMEs) til veiledning knyttet til SME standarden. Spørsmål av betydning for flere land bør håndteres gjennom SMIEG gruppen, for å sikre størst mulig grad av ensartet fortolkning. Nasjonale standardsettere oppfordres til å "filtrere" de spørsmål som oppstår og å sende spørsmål av betydning for flere til SMIEG og å "filtrere" spørsmål. Lokale spørsmål og utfordringer, som for eksempel har sitt opphav i lokal lovgivning og regulering, for eksempel på skatteområdet, eller lokal forretningskikk, antas ikke å bli behandlet av SMIEG gruppen og lokal veiledning vil være hensiktsmessig. Det samme kan bli tilfellet for spørsmål som utelukkende gjelder en region, for eksempel dersom regulering innenfor EU skulle medføre utfordringer som bare blir aktuelle for foretak innenfor EU/EØS området. I de tilfeller SME standarden gir valgmuligheter kan det i følge IASB tenkes nasjonal veiledning for å øke graden av ensartethet og dermed sammenlignbarheten innenfor et land. Endelig antas det å være hensiktsmessig med nasjonal veiledning knyttet til format og presentasjon for regnskaper, herunder for eksempel bransjenormer og veiledning knyttet til tilleggskrav.

Enkelte områder innenfor GRS er ikke regulert i IFRS for SMEs. Dette gjelder regulering av fusjon og fisjon av selskaper under samme kontroll, hvor GRS omhandler fusjon og fisjon til regnskapsmessig kontinuitet. Arbeidsgruppen mener at det kan argumenteres for at de selskaps- og skattemessige reglene for kontinuitet ved fusjoner og fisjoner har så mange nasjonale særtrekk at reguleringen vurderes som spesiell for Norge. Det er behov for nærmere utredning av dette spørsmålet, herunder vil praksis og fortolkning under full IFRS, ved anvendelse i selskapsregnskapene, være et sentralt vurderingsmoment. I den grad fusjoner og fisjoner kan anses å være så pass spesielt for Norge at dette forsvarer egen norsk veiledning vil reguleringen av fusjoner og fisjoner kunne videreføres også dersom GRS erstattes av IFRS for SMEs. En slik videreføring vil være avhengig av at tilstrekkelige ressurser for vedlikehold og oppfølging kan stilles til rådighet. Statusen for slik nasjonal regulering vil mest sannsynlig være i form av veiledning. Det kan derfor ikke utelukkes at regnskapsprodusenter

setter spørsmålstegn ved om veiledningen må tas til følge, slik at avvik kan tenkes å forekomme i praksis.

2.2 Regnskapsspråk, -rammeverk og -dialekter, sammendrag

IFRS for SMEs skal være et "stand-alone" dokument, jf avsnitt 1.2.1. IFRS for SMEs er derfor ikke samme regnskapsspråk som full IFRS. De to er tuftet på samme rammeverk, slik at det er likhetstrekk. Regnskapsdialekter kan derfor være et begrep som beskriver dette bedre enn å snakke om to helt forskjellige regnskapsspråk. Oppsummert har arbeidsgruppen kommet til at antall språk (eller dialekter) ikke blir redusert gjennom en innføring av IFRS for SMEs, men det vil gi en samordning av rammeverket for fortolkning og forståelse av regnskapsreglene.

2.3 Betydningen av antall regnskapsspråk

Flere forskjellige regnskapsspråk eksistert parallelt over en viss periode og antallet alternativer har økt. Erfaring hittil viser at flere regnskapsspråk medfører blant annet følgende utfordringer og problemstillinger:

- Risiko for feil valg av språk, misforståelser knyttet til kriterier, mulige valg og konsekvensene av dette.
- Økte krav til kompetanse, opplæring og oppfølging.
- Kommunikasjon til sentrale brukergrupper kompliseres, profesjonelle regnskapsbrukere som for eksempel banker, har vanskeligheter med å ta høyde for forskjeller i reglene og de praktiske konsekvensene i regnskapene.

En reduksjon av antall regnskapsspråk fremstår som sterkt ønskelig. På den annen side er det gode reelle hensyn for alle alternativer som foreligger. De forskjellige regnskapsspråkene er nærmere kommentert i avsnitt 2.43.

2.4 Regnskapsspråk/-dialekter

I det etterfølgende vurderes foreliggende regnskapsspråk/-dialekter i forhold til henholdsvis ja, nei eller vent og se alternativene for IFRS for SMEs:

Full IFRS, et krav for børsnoterte selskapers konsernregnskap uavhengig av veivalg for regnskapsstandarder for øvrig.

Forenklet IFRS:

Forenklet IFRS er innført primært med tanke på selskapsregnskapene som inngår i IFRS rapporterende konsern. Hensikten er å lette konsolideringen ved at samme prinsipper benyttes i selskaps- og konsernregnskapene, men uten krav om at selskapsregnskapene skal måtte settes opp fullt ut i samsvar med alle krav i IFRS, hvor forenklinger i note-/tilleggsopplysninger står sentralt. Et annet viktig hensyn er å ikke hindre gjennomstrømming av utbytte og konsernbidrag. Arbeidsgruppen vurderer behovet for forenklet IFRS i de tre alternative veivalgene slik:

- Ja til IFRS for SMEs medfører et regelverk for øvrige foretak som har langt større likhetstrekk med full IFRS, sammenlignet med gjeldende GRS. Det kan derfor tenkes at IFRS for SMEs kunne oppfylle formålet som ligger bak forenklet IFRS, slik at et ja til IFRS for SMEs gjør regelverk for forenklet IFRS overflødig. IFRS for SMEs er tydelig tilsiktet å skulle være et "stand-alone" dokument, jf avsnitt 1.2.1. Selv om det ikke er et krav å gå til full IFRS, kan det i mange tilfeller være mulig å velge samme løsning innenfor IFRS for SMEs som under full IFRS. På en del områder har imidlertid SME standarden andre og eksplisitt avvikende løsninger fra full IFRS, slik at en full harmonisering av selskapsregnskaper etter IFRS for SMEs og konsernregnskap etter full IFRS ikke alltid er mulig. Reguleringen av business combinations, herunder behandling av goodwill, er et eksempel på betydelige forskjeller mellom full IFRS og IFRS for SMEs, som kan ha stor praktisk betydning. Et sentralt hensyn bak forenklet IFRS er å muliggjøre gjennomstrømming av utbytte og konsernbidrag, dette hensynet ivaretas ikke gjennom IFRS for SMEs. Arbeidsgruppen antar derfor at forskjellene mellom full IFRS og IFRS for SMEs kan bli såpass betydelige at det kan bli nødvendig å

videreføre forenklet IFRS med tanke på de børsnoterte foretakenes selskapsregnskaper og andre selskapsregnskaper som inngår i IFRS rapporterende konsern. En annen utforming av forenklet IFRS enn i dag bør vurderes. Uten å ha vurdert spørsmålet inngående, ser arbeidsgruppen for seg at en hensiktsmessig og forenklende fremtidig løsning kan være at regler for måling og innregning følger full IFRS, med unntak for gjennomstrømming av utbytte og konsernbidrag, mens tilleggs-/noteopplysninger utarbeides i samsvar med IFRS for SMEs.

- Nei til IFRS for SMEs og videreføring av GRS: Behov for et regelverk som ivaretar hensynene som ligger til grunn for forenklet IFRS vil være uendret sammenlignet med dagens situasjon. En revurdering av utformingen av regelverket kan være aktuell for å få en mer hensiktsmessig regulering, men utgangspunktet og formålet/hensynet med forenklet IFRS vil være uendret. Dersom forenklet IFRS utgår som mulig regnskapspråk vil det i selskapsregnskapene som inngår i IFRS rapporterende konsern måtte velges full IFRS, hvilket vil hindre gjennomstrømming av utbytte og konsernbidrag og stille større krav til tilleggsopplysninger, eller GRS, med økte byrder knyttet til omarbeiding og harmonisering for konsolideringsformål.
- Vent og se alternativet vil, på samme måte som i alternativet Nei til IFRS for SMEs, innebære behov for videreføring av forenklet IFRS.

Forenklinger for små foretak:

Arbeidsgruppen legger til grunn at gjeldende forenklinger for små foretak i størst mulig grad ønskes videreført. Det antas ikke å være politisk vilje til/muligheter for å pålegge små foretak ytterligere byrder. En fjerning av forenklingmulighetene for små foretak er ikke vurdert som en realistisk utvikling. Forenklingene som gjelder for små foretak kunne i prinsippet tenkes gjennomført også for "øvrige" foretak. Etter det arbeidsgruppen har brakt i erfaring medfører direktivkrav at flere av de unntak og forenklinger som gjelder for små foretak etter gjeldende regelverk ikke kan gjennomføres for øvrige foretak. Uavhengig av alternativ: Ja til IFRS for SMEs, nei til IFRS for SMEs eller vent og se, mener arbeidsgruppen derfor at det vil være behov for forenklinger for små foretak i en eller annen form.

- Ja til IFRS for SMEs innebærer at GRS erstattes med IFRS for SMEs for øvrige foretak. Gjeldende forenklinger for små foretak, dvs unntakene i regnskapsloven og NRS 8 GRS for små foretak, er gitt med utgangspunkt i de eksisterende hovedreglene etter regnskapsloven og GRS. En videreføring av eksisterende forenklinger og nåværende utgangspunkt vil innebære en videreføring av to helt forskjellige regnskapspråk, tuftet på forskjellige rammeverk. De fleste foretakene er i kategorien små foretak, jf oversikt i kapittel 1.3. En videreføring av et "GRS utgangspunkt" for forenklinger for små foretak betyr at de fleste regnskapspliktige foretak vil operere med et annet rammeverk. Full IFRS for børsnoterte konsernregnskap, IFRS for SMEs for øvrige foretak og NRS 8 for små foretak basert på GRS, krever håndtering av to rammeverk. Overgangen fra forenklingsreglene til hovedreglene (IFRS for SMEs) for foretak som "vokser ut" av kategorien små foretak vil innebære overgang til nytt rammeverk. Undervisning, regnskapsføring og revisjon er eksempler på sektorer som med et slikt utgangspunkt vil måtte håndtere to forskjellige rammeverk. Arbeidsgruppen antar også at dette vil kunne avstedkomme reguleringstekniske utfordringer, for så vel regnskaps- som selskapslovgivningen. Arbeidsgruppen ser det derfor ikke som hensiktsmessig at forenklinger for små foretak skal ta utgangspunkt i et annet rammeverk enn standardene for øvrige foretak. Ja til IFRS for SMEs bør etter arbeidsgruppens oppfatning medføre at unntak og forenklinger for små foretak også vil ta utgangspunkt i IFRS for SMEs.
- Nei til IFRS for SMEs betyr at GRS videreføres for øvrige foretak. Forenklingene for små foretak videreføres med utgangspunkt i GRS, hvor arbeidsgruppen antar at det mest hensiktsmessige er en videreføring av en egen standard – NRS 8.
- Også under vent og se alternativet vil det være behov for forenklinger for små foretak, inntil endringer eventuelt bestemmes for hovedreglene for små foretak antar arbeidsgruppen at en egen standard, med utgangspunkt i GRS, vil være den mest aktuelle løsningen.

Ideelle organisasjoner:

Unntak og egen regnskapsstandard for ideelle organisasjoner er gitt med utgangspunkt i at regnskapsreglene er utviklet for virksomhet **med** økonomisk formål og derfor ikke gir regnskaper med mest/best nytteverdi for ideelle organisasjoner. Flere toneangivende organisasjoner har utvist stor aktivitet og engasjement, både i å få i stand unntak og egne regler samt i utviklingen av detaljene. Arbeidsgruppen legger derfor til grunn at det vil være behov for egne regler, mest sannsynlig også en egen standard, uavhengig av om alternativ ja, nei eller vent og se blir valgt. På samme måte som forenklinger for små foretak er det neppe hensiktsmessig at reglene for ideelle organisasjoner tar utgangspunkt i et annet rammeverk enn standardene for øvrige foretak. Arbeidsgruppens vurdering er derfor at standarden for ideelle organisasjoner under ja-alternativet vil ta utgangspunkt i IFRS for SMEs.

Konklusjon:

Arbeidsgruppens vurdering basert på ovenstående gjennomgang er at *antall* regnskapsspråk i liten eller ingen grad påvirkes av valget mellom IFRS for SMEs og GRS. De tre alternativene ja, nei og vent og se, vil mest sannsynlig resultere i samme antall regnskapsspråk. GRS og IFRS er tuftet på to forskjellige rammeverk. En overgang til IFRS for SMEs vil medføre at samtlige regnskapsspråk har/kan ha utgangspunkt i sammenfallende rammeverk.

I det etterfølgende er begrepsbruken lagt opp slik at GRS og IFRS er to forskjellige regnskapsspråk. Innenfor de to hovedspråkene er variantene benevnt ”dialekter”, IFRS for SMEs er etter dette en dialekt innenfor IFRS språket, mens for eksempel nåværende NRS 8 God regnskapsskikk for små foretak er en dialekt av GRS.

3 Ja til IFRS for SMEs-alternativet

3.1 Beskrivelse av alternativet

Alternativet ”Ja til IFRS for SMEs” vil være et valg om å implementere SME-standarden slik den er utformet av IASB. Dette alternativet innebærer at SME-standarden oversettes til norsk, og implementeres med virkning for både konsernregnskapet og selskapsregnskapet. Drøftelsen i dette kapittel forutsetter at det ikke gjøres unntak fra SME-standardens i Norge.

3.2 Konsekvenser for ulike interessegrupper

Nedenfor vil vi beskrive konsekvensene som oppstår ved alternativet ”Ja til IFRS for SMEs” for ulike interessegrupper:

Regnskapsbrukere (kreditorer, eiere, kunder etc)

Brukerne av regnskapsinformasjon er en sammensatt gruppe og nyttevurderingen vil derfor kunne variere. Særlig regnskapsbrukere som pr i dag ikke har et forhold til IFRS, vil oppleve en overgangskostnad ved implementering, som følge av at de må lære seg de nye reglene. Kostnaden vil være størst for de som ikke har kunnskap om full IFRS fra tidligere. Arbeidsgruppen mener det er mye som taler for at brukerne vil vurdere nytteeffekten av måling til virkelig verdi i stedet for til kost, noe forskjellig for de ulike typer eiendeler. Det er også grunn til å anta at de ulike brukergruppene vil kunne oppleve nytteeffekten av virkelig verdi forskjellig. Dette har eksempelvis sammenheng med tilgangen på tilleggsinformasjon og regnskapsfaglig kompetanse.

En særlig interessegruppe er långivere, typisk finansielle institusjoner (banker) For slike profesjonelle aktører vil årsregnskapet være en delmengde av den totale informasjon som evalueres i en kredittvurderingsprosess. Finansielle institusjoner og obligasjonseiere vil ofte være opptatt av betalingsevne (inntjening og likviditet) og sikkerhet. Tradisjonelt har de mer profesjonelle bankene forsøkt å verdsette eiendelene i balansen selv, dvs. verdsettelse av omsettelige eiendeler til virkelig verdi. For eksempel for fast eiendom i sentrale strøk anvendes markedsverdi som utgangspunkt. Hvorvidt finansinstitusjonene vil erstatte sin egen beregnede verdi med en regnskapsført virkelig verdi

(eventuelt noe nedjustert for risiko) vil antakelig avhenge av hvilken tillit som bankene etter hvert får til de regnskapsførte verdiene. I den grad de velger å bruke de regnskapsførte verdiene, vil bankens arbeid med kredittvurdering reduseres noe. Empiriske undersøkelser gir visse holdepunkter for at fylldig regnskapsinformasjon bidrar til lavere kapitalkostnad.⁶ Normalt er ikke valg av regnskapsspråk avgjørende for finansinstitusjonenes kredittvurdering, i det den regnskapspliktiges reelle forhold ikke endres. Det kan likevel være grunn til å anta at kredittvurderingen kan påvirkes, avhengig av kredittvurderingssystemer og kompetanse i den enkelte finansinstitusjonen. I den grad et foretak erstatter et nasjonalt regnskapsspråk med et internasjonalt akseptert regnskapsspråk, kan det antas sannsynlig at dette i en del situasjoner vil forbedre foretakets finansieringsmuligheter, fordi den regnskapspliktige i høyere grad kan finansiere seg utenfor Norges grenser. Både hittil og i framtiden (delvis uavhengig av regnskapsspråk) har finansinstitusjonene utfordringer i saksbehandlerleddets kompetanse innen regnskap

Utenlandske regnskapsbrukere vil antakelig lettere forstå norske regnskapspliktiges årsregnskap ved en overgang til IFRS for SMEs i den grad IFRS er et anvendt regnskapsspråk i gjeldende land.

Ansatte

Ansatte er en sammensatt gruppe regnskapsbrukere, men en særlig gruppe er styrerepresentanter. I tillegg er ansatte ofte ikke-profesjonelle regnskapsbrukere. Arbeidsgruppen er av den oppfatning at konsekvensene for de ansatte om årsregnskapet til sin arbeidsgiver er avlagt etter IFRS for SMEs eller GRS ikke er entydige, og at det antakelig ikke er noen vesentlig forskjell.

Enkelte selskaper har ulike programmer for bonus, og/eller aksjebasert avlønning til ansatte. Det antas at en rekke av disse avtalene må revideres ved en overgang til IFRS for SMEs, hvis de ikke skal få andre effekter enn det som opprinnelig var tiltenkt.

Regnskapsprodusenter

Vil innføring av IFRS for SMEs medføre vesentlig merarbeid for regnskapsprodusentene?

Regnskapsprodusenter er, i likhet med regnskapsbrukere, en sammensatt gruppe. Også den gruppen som omfattes av betegnelsen "øvrige foretak" i regnskapsloven er sammensatt. Gruppen "øvrige foretak" spenner fra foretak med egne økonomiavdelinger med regnskapskompetanse på høgskole-/universitetsnivå til foretak med lite eller ingen egen, ansatt økonomisk kompetanse. I hvilken grad årsregnskapet blir forskjellig etter IFRS for SMEs i forhold til etter GRS, vil avhenge blant annet av foretakets bransje, om det foretar investeringer i andre selskaper, og foretakets bruk av andre finansielle instrumenter.

Det er derfor problematisk å uttale seg kategorisk om bruk av IFRS for SMEs totalt sett vil innebære et betydelig merarbeid for årsregnskapsavleggelsen for regnskapsprodusentene. Det er også vanskelig å generalisere. Det er grunn til å anta at for mange regnskapsprodusenter vil omfanget av endret ressursforbruk være liten for produksjonen av årsregnskapet, mens det for andre regnskapsprodusenter vil måtte påregnes større ressursforbruk for å produsere et årsregnskap. Vi vil derfor peke på områder der ressursforbruket kan ventes noe høyere eller endret.

IFRS for SMEs har i større grad enn GRS innslag av virkelig verdi-måling. Der virkelig verdi er lett tilgjengelig i velfungerende markeder, er ikke måleattributtet noen spesiell utfordring. Det er særlig i situasjoner hvor slike verdier ikke er lett tilgjengelige, og produsenten må erstatte markedspriser med estimater at man vil oppleve økte krav. Forhold som estimering av kontantstrømmer, tidshorisont og valg av avkastningskrav vil eksponere regnskapet for subjektive vurderinger og fordre at regnskapsprodusenten innehar den nødvendige kompetanse for å gjøre kvalifiserte vurderinger. For enkelte eiendeler (investeringseiendom og biologiske eiendeler) er det lagt en lempning til grunn i IFRS for SMEs. Virkelig verdi skal kun anvendes der den kan finnes uten "undue cost or effort". I motsetning til i full IFRS som benytter begrepet "impracticable" skal man under IFRS for SMEs også ta

⁶ Erlend Kvaal, Praktisk økonomi og finans 1/2010 – "Regnskapsregulering og myndighetsutøvelse" s.72

hensyn til kostnadsaspektet, og ikke bare om det er mulig å foreta vurderingen. Kostnadene er altså et selvstendig element i betraktningen, og IASB har gitt uttrykk for at terskelen ikke er ment å være høy. Unntaket for "undue cost or effort" vil forventet redusere virkningene for ressursforbruket for regnskapsprodusentene, der det finnes en saklig grunn for å anvende unntaket.

Det kan være grunn til å anta at de foretak med vesentlige innslag av finansielle instrumenter i balansen, og som dermed omfattes av IFRS for SMEs seksjon 11 og 12, vil oppleve merarbeid både knyttet til noteopplysninger og til anvendelse av bestemmelsene. Ett eksempel er amortisert kost. I hvilken grad løsningen blir annerledes, og i hvilken grad det blir merarbeid, avhenger ikke minst av hvilke løsninger som velges etter GRS. De som har valgt "IFRS-alternativene" i standarden vil ikke bli nevneverdig berørt. Andre regnskapsmessige problemstillinger som kan oppleves som spesielt krevende finner man i Seksjon 19 Business Combinations og Seksjon 33 Related Party Disclosures. Oppstillingen er ikke nødvendigvis uttømmende.

For regnskapsprodusenter som opererer over landegrensene vil det være en fordel med samme regnskapsspråk. For rapporterende virksomheter til/fra morselskapet i Norge/utlandet, vil det dermed kunne forventes mindre konverteringsarbeid mellom regnskapsspråk. Dette forutsetter at andre land også innfører standarden.

GRS og IFRS for SMEs anviser i visse situasjoner ulike løsninger på samme regnskapsmessige problemstillinger. Samtidig er det for visse regnskapsmessige problemstillinger mer krevende regelsett i IFRS for SMEs enn i GRS, og motsatt. I tillegg er oppstillingsplaner og krav til noteopplysninger til dels forskjellige under IFRS for SMEs og GRS. IFRS for SMEs er kortfattet og gir lite veiledning. I sum stiller dette endrede krav til kompetanse hos regnskapsprodusentene.

Selve overgangen til IFRS for SMEs vil kreve ressurser både til opplæring og endringer i rapporteringsrutiner mv. Også overgangskostnadene vil i betydelig grad blant annet ha sammenheng med foretakets bransje, kompetanse og kompleksitet.

Volatilitet

Regnskapsføring av kontantstrømsikring etter IFRS for SMEs tillater ikke det ene alternativet som gjelder etter GRS; at realiserte og urealiserte gevinster og tap på sikringsinstrumentet ikke resultatføres, men holdes utenfor regnskapet frem til det underliggende sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet. Etter IFRS for SMEs skal verdiendring på sikringsinstrumentet regnskapsføres fortløpende.

Etter IFRS for SMEs er det strengere restriksjoner for bruk av løpende avregning i forbindelse med bygging og salg av eiendom. Dette vil føre til en utsetting av inntektsføringen i forhold til dagens GRS og gi regnskaper som ikke på samme måte reflekterer den aktivitet som skjer i perioden, og gi større variasjoner i resultatet fra år til år.

Der virkelig verdi må brukes og verdiendringene skal føres over resultat vil dette medføre økt volatilitet. Det samme gjør fjerning av korridoralternativet for pensjonsforpliktelser.

Påvirkning på utbyttegrunnlaget

Muligheten for gjennomstrømning av utbytte og konsernbidrag har vært ansett som viktig i forhold til hensiktsmessig ressursallokering innenfor et konsern. Etter IFRS for SMEs vil en slik gjennomstrømning ikke være mulig. Etter IFRS for SMEs skal inntektsføring av utbytte skje når aksjeeierens rett til å motta utbytte er etablert, som i praksis vil være når generalforsamlingen har vedtatt utbyttet.

Andre forskjeller mellom GRS og IFRS for SMEs vil også påvirke utbyttegrunnlaget, en skjematisk oversikt er tatt inn i arbeidsgruppens notat del I, kapittel 6.

Den primært ønskede løsningen vil være en endring av selskapslovgivningens bestemmelser om utbytte mv. Dersom dette er mulig vil problemstillingene falle bort/reduceres.

Andre effekter

Det vil være IASB som står for standardsettingen. En konsekvens av å si Ja til IFRS for SMEs er at norsk selvråderett blir mindre. Avstanden til beslutningstaker, IASB, samt beslutningstakers vilje til å adressere behov som ikke har stor betydning for andre mer sentrale land vil kunne oppleves som begrenset. Dette vil eksempelvis være mer- og mindreinntekt i kraftbransjen og måling av pensjonsforpliktelser.

IFRS for SMEs som regnskapsspråk vil forventes å påvirke finansieringsinstitusjonenes anvendelse av Covenants på utlån. Det kan forventes at finansieringsinstitusjonene vil måtte justere sine covenants.

Revisorer/regnskapsførere

Revisorer/regnskapsførere som pr i dag ikke kan IFRS, vil få en overgangskostnad i forbindelse med at man må sette seg inn i et nytt regelverk. For dem som i dag må forholde seg både til full IFRS og GRS vil det imidlertid være en forenkling i framtiden å bare forholde seg til ett rammeverk, da ulike rammeverk oftere kan medføre feiltolkning av regler grunnet sammenblanding.

I de situasjoner der fravær av markedsbaserte priser krever at regnskapsprodusenten må estimere virkelig verdi på eiendeler og forpliktelser, tror arbeidsgruppen at revisjonen må utføres med noe større omfang av revisjonshandlinger, og vil være noe mer kompetansekrevene. Det kan ikke utelukkes at den totale estimeringsusikkerhet i et årsregnskap avlagt etter IFRS for SMEs kan være høyere enn i et årsregnskap avlagt etter GRS. Disse forhold kan medføre mer bruk av ressurser for å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis.

Når det gjelder lempningsregelen ”undue cost or effort” vil revisor måtte vurdere grunnlaget for bruk av regelen.

Arbeidsgruppen finner grunn å til å tro at en fjerning av kravet til verifiserbarhet vil kunne påvirke revisors arbeid, ved at det kan bli mer krevende å innhente revisjonsbevis.

Standardsetter

Dette alternativet impliserer at standardsettingen av regnskap i Norge for fremtiden vil ivaretas av IASB. Ja til IFRS for SMEs alternativet vil derfor føre til vesentlig redusert ressursbruk når det gjelder nasjonal standardsetting. Vi forutsetter imidlertid at standardsettingen for små og ideelle foretak videreføres. NRS har i dag et organ som tar for seg behandlingen av IFRS, FO IFRS. Aktiviteten i dette organet, eventuelt et tilsvarende organ for IFRS for SMEs, må økes i forhold til en proaktiv påvirkning av IASB. En konsekvens av å si ja til IFRS for SMEs er at vår selvråderett blir mindre. En mulig konsekvens av dette kan være et mindre engasjert og kompetent regnskapsfaglig miljø.

Det vil oppstå overgangskostnader ved utarbeidelsen av egne regnskapsstandarder for små og ideelle foretak basert på IFRS for SMEs. Når IFRS for SMEs skal benyttes som utgangspunkt vil en naturlig måte å løse dette på være at denne standarden danner rammen for småforetaks-standard, men hvor det gis utfyllende veiledning og unntak. Hvor enkelt det blir å formulere unntak fra hovedreglene vil avhenge av om mulige unntak lovfestes eller om de kan utvikles gjennom standardsettingen. En slik omarbeiding vil kreve betydelige ressurser, og det antas at dette arbeidet ikke kan baseres på dugnadsinnsats, men at NRS må engasjere noen til å utføre oppgaven. Etter at omarbeidingen er gjort vil standardsettingen fremover bli mindre ressurskrevende. En oppdatering minimum hvert tredje år må imidlertid påregnes, da det vil være naturlig at det foretas en vurdering av om endringer i IFRS for SMEs også skal få konsekvenser for småforetaks-standard.

En like stor omarbeiding er trolig ikke nødvendig når det gjelder regnskapsstandard for ideelle organisasjoner. Denne står mer på egne ben da det ikke er snakk om forenklinger, men unntak fordi

organisasjonen ikke har økonomisk formål. Omarbeiding må imidlertid påregnes også her, noe som medfører økt behov for ressurser ved overgangen..

Utdanning

Ja til IFRS for SMEs vil føre til at det bare blir undervisning i ett rammeverk (full IFRS og IFRS for SMEs) istedenfor to ulike rammeverk (IFRS og GRS) innenfor både bachelor- og masternivået i revisjon og regnskap. Da IFRS for SMEs delvis vil være forskjellig fra full IFRS, må det likevel undervises i både full IFRS og IFRS for SMEs. Det antas likevel å være mindre krevende enn å undervise i to ulike regnskapsspråk.

I tillegg undervises det i finansregnskap og finansregnskapsanalyse både på bachelor- og på masternivå i andre studiespesialiseringer enn revisjon og regnskap. En overgang til IFRS for SMEs vil nødvendigvis kreve en viss omarbeiding av studiepensum for disse kursene.

Samfunnet generelt

Det er en generell oppfatning at regnskapet har relevans i forhold til å verdsette selskapers egenkapital. En del forskningsmiljøer er opptatt av hvordan regnskapsinformasjon påvirker den reelle egenkapitalen. Enkelte forskningsresultater viser at full IFRS som regnskapsspråk gir relativt sett høyere korrelasjon på prediksjon på virkelig verdi på egenkapitalen⁷ enn GRS. Imidlertid viser denne forskningen viser også at full IFRS gir lavere prediksjon på korrelasjon med fremtidig inntjening enn GRS⁸. En ikke urimelig slutning kan være at årsregnskapets relevans for brukergruppene vil være ulike, basert på om brukerne er inntjeningsorientert eller soliditetsorientert. Det antas at dette også vil gjelde om regnskapet avlegges etter IFRS for SMEs. På den annen side er anledningen til å anvende kost-baserte mål på eiendeler til stede etter IFRS for SMEs i høyere grad enn full IFRS, at verdi-relevans i forhold til bokført egenkapital må forventes å være lavere enn for selskaper som avlegger regnskap under full IFRS. Det er disse strømmingene som ligger bak mye av tenkningen om virkelig verdi som måleattributt innenfor IFRS, dette ivaretar i første rekke investorenes informasjonsbehov. Dette aspektet er ikke like tilstedeværende for samfunnet generelt. Samfunnet har en reell interesse i regnskapsinformasjon for foretak som har en viss betydning for samfunnet, lokalt, regionalt og nasjonalt. Journalister, fagforeninger, interessegrupper mangler av og til den dypere teoretiske kompetansen, slik at det er en risiko for at man tolker regnskapet feil. Arbeidsgruppen regner med at denne risikoen vil være tilstede også om regnskapet er avlagt etter IFRS for SMEs.

Etter arbeidsgruppens skjønn vil neppe ulike regnskapsspråk påvirke hvordan samfunnet anvender regnskapsinformasjonen.

Skattelovens bestemmelser om konsernbidrag og utbytte innenfor fritaksmodellen stimulerer til at kapital kan allokere mellom investeringsobjekter mest mulig friksjonsløst og med små kostnader. Dette forventes å stimulere verdiskapingen i samfunnet. Hvis IFRS for SMEs vedtas uten mulighet for gjennomstrømning av utbytte/konsernbidrag kan det der derfor få negative samfunnsmessige konsekvenser.

Andre forskjeller mellom GRS og IFRS for SMEs vil også påvirke utbyttegrunnlaget, en skjematisk oversikt er tatt inn i arbeidsgruppens notat del I, kapittel 6.

3.3 Implementering i konsernregnskapet – enkelte unntak i selskapsregnskapet

IFRS for SMEs er i utgangspunktet laget med tanke på konsernregnskapet. Sammenligning over landegrensene er ivarettatt ved å innføre standarden fullt ut i konsernregnskapet.

⁷ Beisland/Knivsflå, NHH Essays on the Value Relevance of Accounting Information, ISBN 978-82-405-0206-5, s.269-271

⁸ Som 1)

Primært er det ønskelig med en lovendring, slik at selskapslovgivningens bestemmelser om utbytte frikobles mer fra regnskapsmessig tidfesting av utbytte og konsernbidrag innenfor konsernforhold. Dersom en slik endring ikke gjennomføres kan en subsidiær løsning være et begrenset unntak i selskapsregnskapene. Arbeidsgruppens vurdering er at fordelene ved overgang til IFRS for SMEs ikke vil mistes eller svekkes vesentlig ved enkelte, begrensede unntak i selskapsregnskapet. Arbeidsgruppens notat er at det bør gis et avgrenset unntak i selskapsregnskapene innenfor konsernforhold for gjennomstrømning av utbytte og konsernbidrag. Gjennom et slikt unntak tillates regnskapsføring av utbytte og konsernbidrag i samme regnskapsår, avsetningsåret, i selskapsregnskapene for giver og mottaker.

Forenklet IFRS, slik dette regelverket nå foreligger, har enkelte ytterligere unntak for selskapsregnskapene. Unntakene dreier seg i hovedsak om poster hvor "IFRS effektene" enten elimineres eller ikke er vesentlige i konsernregnskapet.

4 Nei til IFRS for SMEs – alternativ; fortsatt GRS

4.1 Beskrivelse av alternativet

Alternativet til en overgang til IFRS for SMEs er en videreføring av norsk god regnskapsskikk (GRS). Dette kan tenkes gjennomført på flere forskjellige måter, både hva gjelder ansvar, strategi og arbeidsform.

Arbeidsgruppen har forutsatt at ansvaret for GRS mest sannsynlig fortsatt vil tilligge Norsk RegnskapsStiftelse (NRS), og har ikke lagt opp til en drøftelse av andre alternativer.

Den foreliggende strategien for standardarbeidet i Regnskapsstandardstyret (RSS) er basert på konvergering mot IFRS, med fjerning av ubegrunnede avvik, samt forenkling. I den grad de to målsettingene er motstridende skal forenklingshensynet ha forrang. Arbeidsgruppen antar at det ved en videreføring av egen norsk GRS vil være aktuelt med en fornyet gjennomgang og justering av strategien. Nei til IFRS for SMEs og videreføring av GRS betyr at regnskapslovens grunnleggende prinsipper og resultatorientering vil være førende for GRS. Utviklingen innenfor IFRS synes å gå i retning av en større rendyrking av balanseorienteringen, forslag til endringer når det gjelder behandling av leasing og inntekter er eksempler på dette. Økt fokus på balanseorientering innenfor IFRS vil innebære økende antall og mer betydelige avvik sammenlignet med GRS, som fortsatt vil bygge på resultatorienterte grunnleggende prinsipper. I takt med at det balanseorienterte rammeverket innenfor IFRS gir seg større utslag i standardene vil utfordringene med konvergering mot IFRS øke. Arbeidsgruppen vurderer det derfor slik at en avvisning av IFRS for SMEs mest naturlig vil innebære at konvergering av GRS mot IFRS er mindre aktuell. Strategien under dette alternativet er derfor antatt primært å dreie seg om forenkling. Det vil fortsatt være aktuelt å se hen til internasjonal regnskapsutvikling i standardsettingen og IFRS/IFRS for SMEs vil være den mest sentrale kilden. Endringer som ikke er i et motsetningsforhold til grunnleggende prinsipper og som heller ikke medfører vesentlig økte byrder (jf forenklingstankegangen) vil etter all sannsynlighet bli implementert i GRS. Konsekvenser av og utfordringer knyttet til konvergering er drøftet i kapittel 5.

4.2 Konsekvenser for ulike interessegrupper

Regnskapsbrukerne:

For regnskapsbrukerne vil alternativet med nei til IFRS for SMEs innebære en videreføring av dagens situasjon. En del regnskapsbrukere må forholde seg til både IFRS og GRS, med de utfordringer knyttet til liten grad av sammenlignbarhet og større kompleksitet. For de regnskapsbrukere som fortsatt kan forholde seg utelukkende eller i all hovedsak til GRS vil det ikke bli noe vesentlig endring.

Regnskapsprodusentene:

For det største antallet av regnskapsprodusenter vil et av regelsettene være det aktuelle, slik at det ikke vil være ekstra kostnader forbundet med å måtte ha kompetanse på begge regelsettene. Økt fokus på forenkling kan virke kostnadsreducerende for regnskapsprodusentene. Arbeidsgruppen har i del I vurdert det slik at økt bruk av virkelig verdi er en av de største utfordringene ved en innføring av IFRS for SMEs. Virkelig verdi antas ikke å bli innført i nevneverdig grad i et alternativ med en videreføring av GRS. Dette momentet vil være kostnadsbesparende sammenlignet med en innføring av IFRS for SMEs.

En del regnskapsprodusenter vil på grunn av konsernforhold og/eller krav fra regnskapsbrukerne måtte rapportere, helt eller delvis, etter begge regelsettene og for denne grunnen vil ressursbehovet og tilhørende kostnader kunne være betydelig. Dersom forskjellene mellom IFRS og GRS øker over tid vil kostnadene øke tilsvarende.

En justering av strategien, hvor konvergering mot IFRS ikke er like aktuell, kan forventes å resultere i at endringstakten i GRS reduseres, noe som er forenkling for regnskapsprodusentene.

Regnskapsprodusentene vil kunne oppleve at eksistensen av to forskjellige regelsett kan medføre ulemper i kommunikasjonen med regnskapsbrukere, som må forholde seg til ulike regnskapspråk. Regnskapsbrukernes forståelse og bruk av den rapporterte regnskapsinformasjonen kan bli vanskeliggjort.

Revisorer og regnskapsførere:

Ved en videreføring av GRS vil de fleste foretakene fortsatt rapportere etter GRS. Mange regnskapsførere og revisorer vil arbeide utelukkende med denne gruppen, hvor de praktiske konsekvensene kan antas å være små. For regnskapsførere og revisorer som i utgangspunktet arbeider utelukkende med GRS rapporterende foretak vil det fremstå som svært krevende og antagelig i praksis ikke mulig å ta inn oppdrag for IFRS rapporterende foretak. Dette vil innebære en utfordring for både regnskaps- og revisjonsprofesjonen, da dette fort kan resultere i en to-delning av profesjonene, som kan komme til å fremstå som en deling i "A og B lag". Som følge av at IFRS og IFRS SMEs bygger på samme rammeverk, antar arbeidsgruppen at det er mer sannsynlig at det vil være mindre utfordrende å påta seg oppdrag etter full IFRS når IFRS SMEs er "grunnpråket". For store revisjonsfirmaer og regnskapsførere som også retter seg mot store/IFRS rapporterende foretak er det betydelige ressurs- og kompetansemessige utfordringer knyttet til forskjellige regelverk.

Utbredelse av IFRS for SMEs i andre land kan medføre at enkelte revisorer (eventuelt også regnskapsførere og regnskapsprodusenter) må forholde seg til full IFRS, IFRS for SMEs og GRS i forbindelse med konsernregnskap og omarbeiding for konsolideringsformål.

Standardsetter

Erfaringsmessig har det knyttet seg betydelige og økende utfordringer til det å finne og opprettholde tilstrekkelige ressurser for standardsetting. Arbeidet har hittil vært gjennomført som ubetalt dugnadsinnsats. I den grad bidragsyterne, i hovedsak de store revisjonsfirmaene, viderefører sin betydelige innsats vil standardsettingen også kunne videreføres slik som nå. Det har imidlertid vist seg at forholdsvis få foretak eller interessegrupper har sett seg tjent med å stille personer til rådighet til et slikt arbeid, og det er nå en høy andel medlemmer fra de største revisjonsselskapene i de ulike utvalgene. Arbeidsgruppens vurdering er at økonomiske insentiver vil medføre at tilstrekkelige faglige ressurser, med hensyn til kompetanse, kapasitet og variert bakgrunn/ståsted, vil kunne skaffes til veie. Et grovt anslag kan være ca 5 årsverk, med en årlig kostnad på MNOK 5 – MNOK 10. Innenfor eksisterende ordning for standardsetting, i regi av NRS, er det ikke muligheter til å finansiere dette. Gjennomføringen vil være avhengig av finansieringskilder, dette kan for eksempel tenkes gjennomført

som en offentlig finansiering, ved tilskudd eller lignende. Arbeidsgruppen har ikke foretatt nærmere vurdering av mulighetene til finansiering.

Gjeldende strategi, hvor det søkes en kombinasjon av målsettingene om å fjerne ubegrunnede avvik fra IFRS og forenkling, har også vist seg utfordrende i praksis. Arbeidsgruppen forutsetter at alternativet med videreføring av GRS mest naturlig vil medføre en endring av strategien, hvor forenkling antas å bli en enda mer vektlagt, mens konvergering mot IFRS ikke vil være en sentral målsetting. Arbeidsgruppen vurderer at en slik strategiendring kan medføre at de praktiske utfordringene knyttet til norsk standardsetting i en viss grad kan reduseres, i det mange av problemstillingene har vært knyttet til konvergeringen mot IFRS.

Utdanning:

Fullgod undervisning i både IFRS og GRS vil være kompetanse- og tidkrevende. Utfordringene vil fortsette, økte forskjeller mellom regelverkene vil ytterligere øke kravene til kompetanse og innsats av tid.

Samfunnet generelt

I kapittel 5 Vent og se – alternativet, avsnitt 5.2, er de samfunnsmessige konsekvensene av dette alternativet omtalt. Konsekvensene av nei - alternativet antas å være i stor grad sammenfallende med dette, om enn kanskje enda noe mer uttalt/mer fremtredende i vent og se – alternativet.

5 Vent og se - alternativet

5.1 Beskrivelse av alternativet

En av fordelene med å ta i bruk IFRS for SMEs, er å øke sammenlignbarheten med andre land. En annen fordel er at det kan bli enklere for norske foretak med datterselskaper i utlandet å utarbeide konsernregnskap basert på et felles regnskapsspråk. Hvis disse formålene skal oppfylles fullt ut, kreves det at IFRS for SMEs får en ikke ubetydelig utbredelse i andre land, spesielt i de landene som vi har mest samkvem med. I og med at det foreløpig er usikkert hvilken utbredelse IFRS for SMEs virkelig får, kan det være et alternativ å utsette beslutningen om eventuell overgang til IFRS for SMEs.

Finansdepartementet uttalte i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) at det bør være en målsetting på sikt å pålegge øvrige foretak å utarbeide årsregnskap i samsvar med IFRS, enten full IFRS eller IFRS for SMEs. Et "vente og se"-alternativ rokker ikke ved innholdet i denne uttalelsen. Uttalelsen fra Fin. ligger til grunn for NRS' strategi fra 2005. Målsettingen med endringene i regnskapsstandardene de siste årene har derfor vært å fjerne ubegrunnede avvik mot IFRS, samtidig som det har vært en målsetting å forenkle reglene, og forenklingshensynet skal ha forrang. Selv om "vente og se"-alternativet på mange måter er en videreføring av dagens situasjon, bør NRS etter utvalgets oppfatning vurdere å gjøre visse justeringer i strategien. Dette begrunnes i det følgende.

Ifølge statusrapporten for 2009 skal ubegrunnede avvik mot IFRS/IFRS for SMEs fjernes. Ved at IFRS og IFRS for SMEs er to forskjellige dialekter, må NRS etter utvalgets oppfatning ta standpunkt til om det er full IFRS eller IFRS for SMEs som skal være det primære sammenligningsgrunnlaget ved endringer framover.

At forenklingshensynet skal ha forrang ved endringer, betyr at det er gjort endringer i GRS de siste årene som har skapt større avstand til IFRS enn det som var tilfelle før endringene. I den grad løsningene etter IFRS og IFRS for SMEs er sammenfallende vil også endringene ha skapt forskjeller mellom IFRS for SMEs og GRS. Tilsvarende vil det kunne oppstå nye forskjeller mellom IFRS for SMEs og GRS ved endringer i GRS framover.

5.2 Konsekvenser for ulike interessegrupper

I det alt vesentlige er konsekvensene av "Vente og se"-alternativet de samme konsekvensene som vi kan se i dag.

Regnskapsbrukere (kreditorer, eiere, kunder, ansatte etc)

Brukerne må forholde seg til at GRS og IFRS bygger på noe ulikt utgangspunkt, og med ulik grad av virkelig verdi i regnskapet. Dette gjelder blant annet de mer profesjonelle brukerne, for eksempel finansforetak, som analyserer regnskap for mange ulike foretak. En viktig konsekvens kan være at beslutninger trekkes på feilaktig grunnlag. Disse brukerne har behov for å utvikle/vedlikeholde kompetanse i begge regnskapspråkene, noe som er ressurskrevende. Det kan i denne forbindelse bemerkes at mange av brukerne vil kunne stå overfor tilsvarende problemstillinger når det gjelder vurdering av regnskaper satt opp i samsvar med GRS, blant annet fordi historisk kost legges til grunn og fordi det på enkelte områder er valgdgang.

Aksjonærer i familieeide selskaper vil normalt kunne forholde seg utelukkende til GRS. Men jo flere foretak som går over til IFRS/forenklet IFRS, jo større blir utfordringene i og med at det er flere brukere som må forholde seg til begge deler.

Regnskapsprodusenter

De fleste regnskapsprodusenter slipper å forholde seg til mer enn ett regnskapspråk. Men mange selskaper som rapporterer etter IFRS for konsolideringsformål (mor- og datterselskaper i børsnoterte konsern) må forholde seg til to ulike regnskapspråk. De må derfor fortsatt utvikle/vedlikeholde kompetanse i begge regnskapspråkene, noe som antas å være den mest ressurskrevende løsningen.

Revisorer/regnskapsførere

Mange revisorer, særlig i de større revisjonsselskapene, reviderer regnskaper utarbeidet både etter IFRS og GRS. Erfaringen viser at det innebærer risiko for feilvurderinger/sammenblanding. De dette gjelder har oftest større fokus på IFRS enn GRS, og det er stor sannsynlighet for at en del regnskapsspørsmål etter GRS blir løst etter IFRS-regelverket. Løsningen med to ulike regnskapspråk er også ressurskrevende, da mange må holde seg oppdatert i to ulike regnskapspråk.

Det er antakelig forholdsvis få regnskapsførere som utarbeider årsregnskap etter IFRS, og det er også antakelig få i denne gruppen som har særlig IFRS-kompetanse. Faren for feilvurdering og sammenblanding må derfor anses å være betydelig mindre for denne gruppen.

Standardsetter/lovgiver

I en vente og se-periode, bør det etter utvalgets oppfatning fortsatt gjøres endringer i GRS som følge av endringer i IFRS (SMEs), når løsningene anses å være innenfor regnskapslovens bestemmelser. Innføringen av "Other Comprehensive Income" (OCI) i IFRS og IFRS for SMEs skaper en spesiell utfordring ved endringer i GRS. Flere IFRS-løsninger, som også har vært i samsvar med GRS, er endret etter innføringen. Som eksempel kan vi nevne pensjoner. IFRS for SMEs tillater ikke estimatavvik mv i balansen. Endringer i balanseført beløp som følge av endringer i forutsetninger mv. kan føres over ordinært resultat eller i OCI. Etter forslag til endringer i full IFRS blir det den samme løsningen i balansen, men det blir pliktig å føre virkningen over OCI. Det er grunn til å anta at det blir den vanlige løsningen også etter IFRS for SMEs. Både konvergeringshensynet og forenklingshensynet tilsier at NRS 6 Pensjoner endres enten i samsvar med IFRS for SMEs eller i samsvar med forslag til endringer i full IFRS. Regnskapsloven tolkes slik at innføring av OCI ikke er mulig i Norge. Etter arbeidsgruppens oppfatning bør det i en vente og se-periode gjøres en snarlig endring av regnskapsloven som åpner for bruk av OCI i GRS-regnskaper, for at det ikke skal oppstå nye og uønskede avvik mellom GRS og IFRS (SMEs).

Balansegangen mellom IFRS (for SMEs)-tilpasning og forenkling må antas å være svært vanskelig. Så lenge innføring av IFRS for SMEs er et realistisk alternativ i framtiden, mener utvalget at det er

uheldig å skape nye avvik mellom IFRS for SMEs og GRS på grunnlag av forenkling. Etter vår oppfatning bør derfor strategien justeres hvis dette alternativet velges, slik at det tas høyde for at alternativet ikke er valgt og at antallet endringer derfor begrenses til det som vurderes som nødvendige endringer.

Utdanning

For høyskolene er det en utfordring å undervise i flere ulike regnskapsspråk. Utfordringen kan være både tid, ressurser og kompetanse for høyskolene. For studentene er det antakelig vanskelig å sette seg inn i flere regnskapsspråk på en tilfredsstillende måte og, som for regnskapsbrukerne og revisorene, øker risikoen for feilvurdering og sammenblanding.

Samfunnet generelt

Det offentlige (skattemyndigheter, Statistisk Sentralbyrå mv.) kan i stor grad kreve de opplysningene de ønsker rapportert. Bruk av flere regnskapsspråk antas derfor å ha begrensede konsekvenser for det offentlige.

Media og samfunnet for øvrig må til dels forholde seg til flere regnskapsspråk.

Regnskapskompetansen i de aktuelle gruppene er ofte forholdsvis lav. Det er for eksempel en åpenbar risiko for at ulike selskaper sammenlignes uten at det framgår at de har brukt forskjellig regnskapsspråk.

6 Gjennomføring

Et nei til IFRS for SMEs har ingen direkte gjennomføringskonsekvenser. GRS videreføres og konsekvensene er oppsummert i kapittel 4.

Heller ikke vente og se-alternativet har noen direkte konsekvenser i seg selv, i og med at GRS også da videreføres inntil videre. Som nevnt i kapittel 5 mener imidlertid arbeidsgruppen at NRS bør justere strategien, slik at endringer som medfører forenklinger, men samtidig nye/økter forskjeller sammenlignet med IFRS for SMEs ikke gjennomføres.

OCI reiser et spesielt problem. Under vente og se-alternativet har utvalget gitt uttrykk for at det nærmest stå snart som mulig bør gjøres en lovendring som tillater eller krever bruk av OCI også under GRS. Som følge av at det også under nei-alternativet vil skje endringer i GRS som følge av utviklingen i IFRS (SMEs), kan mye tale for at OCI også tillates/kreves under dette alternativet. Som følge av at det også i ja-alternativet vil ta relativt lang tid å få gjennomført en lovendring, bør OCI innføres før øvrige endringer i regnskapsloven også i dette alternativet.

Gjennomføringen av et ja til IFRS for SMEs vil ha konsekvenser og medføre overgangseffekter. Arbeidsgruppen legger til grunn at utviklingen innenfor IFRS innebærer at det er færre forskjeller mellom GRS og IFRS for SMEs i dag enn det vil være i framtiden. Fra et faglig (kompetansemessig) og økonomisk (overgangskostnader) ståsted mener derfor arbeidsgruppen at en eventuell overgang til IFRS for SMEs bør skje nærmest så raskt som mulig.

Arbeidsgruppen har ikke gjort noen grundig vurdering av hvilke lovendringer som bør eller må foretas ved en eventuell overgang til IFRS for SMEs. Det antas imidlertid at det kan være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i bestemmelsen om bruk av full IFRS i rskl. § 3-9. Det vil i praksis si at regnskapslovens kapittel 4 – 7 i det alt vesentlige vil gå ut. Dette må anses som en vesentlig endring av regnskapsloven, men den lovtekniske delen antas ikke å kreve mye arbeid. Reguleringen av unntakene for små foretak vil imidlertid by på utfordringer. Hovedreglene fremgår av gjeldende regnskapslov og unntakene og forenklingene for små foretak er utformet med basis i disse hovedreglene. Unntak og forenklinger for små foretak er i dag direkte regulert i regnskapsloven, noe standardsettingen tar utgangspunkt i. En implementering av IFRS for SMEs vil etter arbeidsgruppens vurdering antagelig innebære at hovedreglene ikke vil skrives ut i regnskapsloven, men fremgår som en referanse til standarden. En

lovfesting av unntak, uten at hovedreglene fremkommer eksplisitt, antas å kunne være en lovteknisk utfordring.

Selv under denne forutsetningen, antas det at det vil ta ca fem år før IFRS for SMEs kan gjennomføres i Norge. NRS må derfor definere en strategi i denne perioden. Etter arbeidsgruppens oppfatning taler det meste for at strategien da må være at IFRS for SMEs løsninger i størst mulig grad tillates, og at forenklingshensynet ikke lenger tillegges vekt. Det bør dermed også vurderes om noen av endringene i regnskapsstandardene i 2009 som har skapt avvik i forhold til IFRS for SMEs bør endres. I overgangsperioden kan det også være aktuelt å tillate IFRS for SMEs, for eksempel som en ytterligere valgmulighet etter regnskapsloven § 3-9. Arbeidsgruppen har ikke vurdert dette nærmere.

EU-kommisjonen har slått fast at IFRS på enkelte punkter er i strid med EU-direktivene. En løsning av dette vurderes som en forutsetning for implementering av IFRS for SMEs i Norge.

7 Vurdering og konklusjon/notat:

Antatt/forventet utbredelse av standarden internasjonalt har vært et viktig vurderingstema. Det har så langt vist seg vanskelig å fremskaffe pålitelig informasjon om hvilke land som har tatt IFRS for SMEs i bruk og hvem som planlegger å godkjenne den for bruk. Arbeidsgruppen har forutsatt at de signaler som foreligger tyder på utbredelse i noen av de land som antas å ha mest betydning for Norge.

Kort oppsummert – konsekvenser for:	Ja til IFRS for SMEs	Nei til IFRS for SMEs	Vent og se
Regnskapspråk/-dialekter	Antall ”regnskapsdialekter” vil være uendret, men alle alternativene vil kunne ta utgangspunkt i samme rammeverk.	Antall språk og dialekter som eksisterer i dag videreføres. ”Hovedspråkene”; full IFRS og GRS tar utgangspunkt i forskjellige rammeverk. Forskjellen mellom regelverkene antas å være økende, på grunn av økt balansefokusering i standardene innenfor IFRS og mer vekt på forenkling i GRS.	Antall språk og dialekter som eksisterer i dag videreføres. ”Hovedspråkene”; full IFRS og GRS tar utgangspunkt i forskjellige rammeverk.
Regnskapsbrukere	Forskjellig vurdering av nytteverdien av hhv virkelig verdi kontra historisk kost, med forskjellig vektlegging av relevans og pålitelighet. Behovet for og nytteverdi av samordning av rammeverk varierer også, likeså utfordringer knyttet til overgangen til et annet rammeverk.	Konsekvensene vil avhenge av om regnskapsbrukerne må forholde seg til begge rammeverkene eller ikke. To forskjellige rammeverk øker risikoen for at regnskaper blir sammenlignet uten hensyn til effektene av forskjellige rammeverk og at feilaktige konklusjoner derfor kan bli trukket.	Konsekvensene vil avhenge av om regnskapsbrukerne må forholde seg til begge rammeverkene eller ikke, slik situasjonen også er i dag. Risikoen for sammenligning uten hensyn til at det er forskjellige rammeverk blir tilsvarende som under nei-alternativet.
Regnskapsprodusenter	Økte arbeidsbyrder på en del områder, men også enkelte forenklinger. Behovet for samordning	Konsekvensene vil avhenge av om regnskapsprodusentene må forholde seg til begge	Konsekvensene vil avhenge av om regnskapsprodusentene må forholde seg til begge

	av rammeverk varierer, for regnskapsprodusenter som i dag må forholde seg til både IFRS og GRS vil en samordning av rammeverkene være forenklende.	rammeverkene eller ikke. For regnskapsprodusenter som må avlegge regnskaper etter både GRS og IFRS vil det være betydelige og trolig økende utfordringer. Økt vektlegging av forenkling innenfor GRS vil kunne lette arbeidsbyrdene for regnskapsprodusenter som bare forholder seg til GRS.	rammeverkene eller ikke. For regnskapsprodusenter som må avlegge regnskaper etter både GRS og IFRS vil det være betydelige utfordringer.
Regnskapsførere og revisorer	Samordning av rammeverk vil, etter en overgangsfase, være en forenkling.	To forskjellige regelverk er en utfordring for begge bransjene, opprettholdelse av kompetanse innenfor både GRS og IFRS er ressurskrevende og antas stort sett å være forbeholdt store og ressurssterke aktører.	To forskjellige regelverk vil er utfordring for begge bransjene, opprettholdelse av kompetanse innenfor både GRS og IFRS er ressurskrevende og antas stort sett å være forbeholdt store og ressurssterke aktører.
Standardsetter	Internasjonal standardsetting vil redusere ressursbehovet for nasjonal standardsetting. Det vil fortsatt være behov for ressurser knyttet til områder hvor det er/kan være behov for nasjonal veiledning. Forenklinger for små foretak, egne regler for ideelle organisasjoner mv vil også fortsatt være oppgaver for nasjonal standardsetter.	Fortsatt opprettholdelse av GRS vil være krevende for standardsetter. Med mindre revisjonsselskapene er villige til å yte ressurser på dagens nivå antas det at dugnadsinnsats vanskelig vil kunne dekke ressursbehovet, slik at fullfinansiering vil være nødvendig.	I en vent og se periode er det naturlig at endringstakten og dermed aktiviteten reduseres, i og med at det ikke er avklart hvilket valg som tas. I overgangsperioden kan nåværende ordning for dugnadsinnsats være tilstrekkelig for å dekke ressursbehovet.
Utdanning	Samordning av rammeverkene vil lette og forbedre situasjonen for utdanningsinstitusjonene.	Fullgod utdanning innenfor to regelsett, GRS og IFRS, vil være krevende og vanskelig for utdanningsinstitusjonene.	Fullgod utdanning innenfor to regelsett, GRS og IFRS, vil være krevende og vanskelig for utdanningsinstitusjonene.
Samfunnet, herunder ansatte	Etter en overgangsfase vil en samordning av rammeverkene virke effektiviserende og forenklende. Økte utfordringer og mer ressurskrevende oppgaver for regnskapsprodusentene vil også ha en samfunnseffekt.	Forskjellige rammeverk kan vanskeliggjøre forståelsen av regnskapsinformasjonen.	Forskjellige rammeverk kan vanskeliggjøre forståelsen av regnskapsinformasjonen. Den usikkerhet som vil foreligge i den perioden det ikke er truffet noe valg av regnskapsregime kan også i seg selv tenkes å ha negative konsekvenser.

Flertallet i arbeidsgruppen går, etter en samlet vurdering av de forskjellige dimensjonene som er trukket frem knyttet til hensiktsmessighet, inn for et ja til IFRS for SMEs. Den nødvendige prosessen knyttet til overgangen, hvor lovendring vil være den mest sentrale delen, vil være tidkrevende og antas å ta minimum fem år⁹. Arbeidsgruppens flertall mener at denne prosessen bør startes opp så snart som mulig.

Arbeidsgruppens mandat er å vurdere om det er hensiktsmessig å bruke IFRS for SMEs for øvrige og små foretak. Et av arbeidsgruppens medlemmer er av den oppfatning at en slik vurdering nødvendigvis må inkludere en vurdering av virkningene på brukernytten ved en eventuell overgang. Arbeidsgruppen har ikke gjennomført en slik vurdering, og vedkommende finner derfor ikke at det foreligger godt nok grunnlag for å konkludere. Vedkommende går derfor inn for "vent-og-se"-alternativet.

⁹ Implementering av IFRS for SMEs kan i denne perioden tenkes gjennomført innenfor rammen av regnskapsloven, som en valgmulighet, med tilsvarende hjemmel som forenklet IFRS. Dette er ikke vurdert nærmere av arbeidsgruppen.